Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 250 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1884 (Ն. Տ.) 13 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 25 ՄՈՒՀԱՐԷՄ 1302

ԳԱՅՄԱՆՆԻՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 գուրուշ. երկու անգամի համար 2 գուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կրնայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԹՈՒՂԹԱԳՐԱՏՈՒՆ. Վարչութիւն, Նորատունկեան բան։ իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին

درعليه ده غلطه ده خانده نورادونكيان

غزيتهسى اداره‌سنه

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY, Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ — 40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Ծանուցմունք կընդունուին ԻՍԴԵՐՐՆ ԷՃԷՆՍԻ գործակալութեան ձեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան։

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՆՏ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Հոգելոյս Տ. Ներսէս Պատրիարքի յուղարկաւորութեան տխուր բայց մեծապուռք հանդէսը, բանի մը խորհրդածութիւններ կը ներշնչէ մեզ։ Առաջին զգացումը զոր կրնանք այս մեծ ցոյցին յիւսոյ՝ գոհունակութեան և ազգային հպարտութեան զգացումն է մէկ ի տես այն փայլեռանդն և ինքնաբուխ արտայայտութեան զոր մայրաքաղաքիս հայ ժողովրդեան ամէն դասերը տուին մեծանուն Հանգուցեալին։ Կատմամբ իրենց համակրական և երախտագիտական զգացմանց։ Ո՛չ, Հայ ժողովրդեան քով ազնիւ զգացումներ չեն մարած այնչափ որչափ կը կարծուի։ Ինչ որ ամենէն աւելի սրտին կը խօսի՝ դիւրաւ կը յուզէ ժողովուրդն, և Ներսէս Պատրիարքի վախճանումն Հայ ժողովրդեան սրտին գոչող եղելութիւն մ'էր։ Ներսէս, իւր թէ՝ անհատական վարքով և թէ՝ պաշտօնական ընթացքով, տիրած էր Հայ ժողովրդեան սրտին, և Իւր յուշարկաւորութեան առթիւ Հայ ժողովուրդը վարուեցաւ այնպէս ինչպէս վայել էր ժողովրդի մը որ կը կորսուսներ իւր անձնուէր և անվեհեր Հովուապետը։

Բայց Տ. Ներսէս Պատրիարքի յուղարկաւորութեան տխուր հանդիսին առթիւ Հայ ժողովրդեան ի հանդէս բերած զգացմունքը միայն Ներսէսի անձին պատիւն մը չէին, այլ նաև Պատրիարքութեանն Ներսէս վախճանեցաւ Պատրիարքական պաշտօնատան մէջ, և Հայ ժողովուրդն, արժանապէս մատնացուցանելով նորա յուղարկաւորութեան, յարգանքը մատոյց թէ՝ անձին և թէ՝ պաշտօնին։ Գոհունի զգացում մ'է, գեղեցիկ խորհուրդ մ'է այն, որ Հայ ժողովուրդը կը մդէ այսպէս ամէն հանդիսաւոր առիթներու մէջ ցոյց տալու թէ օրէցաւ բարձր գաղափար ունի Պատրիարքութեան վրայ։ Պատրիարքութիւնը զանազան նկատմամբ չատ կարեւոր պաշտօն մ'է մեր Ազգի համար, և եթէ Ներսէս Պատրիարքը կորուսանելէ յետոյ Հայ բան մը որ փառքը ինչ կ'ուզէ մեր խորին վիշտ՝ սա իրողութիւնն է թէ Հայ ժողովուրդը բնազդմամբ կ'զմռնէ այդ նկատումներ, և կը վարուի կատարեալ հասկցողութեամբ բարձրագոյն կարեւորութեան Պատրիարքական պաշտօնատան։ Կ Պոլսոյ Պատրիարքը լոկ եկեղեցականութեան տեսութեամբ իսկ մեծ նշանակութիւն ունի, որպէս Փոխանորդ Էջմիածնի Կաթողիկոսին, Ամենայն Հայոց Ընդհանրական Հայրապետին։ Իրրեւ միջնորդ Թուրքիոյ երկու միլիոն Հայոց և կայսերական կառավարութեան միջեւ, տարբեր տեսութեամբ մը ունի նաեւ ոչ նուազ բարձր նշանակութիւն մը։ Աւելորդ է բացատրել կարեւորութիւնն այն պարագայից և խնդրոց, որք հարկ կը ցուցնեն Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին այս միջնորդական պաշտօնին կատարման։ Բաւէ ըսել թէ ինք այս պատճառաւ կը բռնէ բոլորովին բացառիկ և առանձնաշնորհեալ դիրք մը։ Հայ ժողովուրդը միշտ օգուտ քաղած է իւր Պատրիարքաց այս առանձնաշնորհեալ հանգամանքէն, և չափազանցութիւն բրած չենք լիներ՝ հաստատելով թէ Պատրիարքաց պաշտօնավարութիւնն այս տեսութեամբ համայն երկրին և Պետութեան ալ օգտակար եղած է. զի ինչ որ կը նպաստէ Տէրութեան հպատակաց մի մասին վիճակին բարելաւութեան կամ բարեկեցութեան, օգտակար ապաւորութիւն մը միայն կրնայ ունենալ ուրիշ մասերուն վրայ ևս։ Վերջապէս, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը մեծ կարեւորութիւն ունի անոնց զի՝ ոչ միայն եկեղեցական պաշտօնեայ մ'է և ազգամայն քաղաքային գործոց միջնորդ մ'ընդ մէջ Տէրութեան և Ազգին, այլ նաեւ զուտ ազգային և ժողովրդային նշանակութիւն մ'ևս ունի՝ որպէս Պետ և նախագահ երկու միլիոն Հայոց ներքին վարչութեան, և գլխաւոր դրդիչ ու գործակատար ազգային յառաջդիմութեան։

Իւր այս երբեակ հանգամանօք, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքն, ո՛վ որ լինի, իւրաւունք կունենայ նաեւ մեր տամկրանաց և աղաչկութեան, զի չունի այլ յենակետ։ և երբ Ներսէս Պատրիարքի պէս օժտեալ է ժամանակին պահանջած մտային և բարոյական բարձր ձիրքերով, զարմանալի չէ որ ժողովրդային համակրանքն ստանայ այնպիսի լայնատարած համակրութիւններ։ Ներսէս անդառնալի կերպիւ մեկնեցաւ մեր մէջէն, բայց Պատրիարքութիւնը կը մնայ և պիտի մնայ։ Ամէն Հայ որ կը փափաքի ազգային զարգացման, և կը զգայ թէ յայսմ ա՛րդեսի կարեւոր դեր մը ունի, և թէ կ'ուզէր որ իւր սեւամորթ սպասաւորը միայն ծառայէր իրեն, զոր Ազի անուամբ զարդարած էր։

Ամէն օր դիտէ թէ ասիացի իշխանքներն ուզեր որ այլակրօնք մատնեան ի՛ենց ազնուաշուք անձին։ այս պատճառաւ ոչ օր զարմացաւ այդ անտարբերութեան վրայ։

Բիւրաւոր ալ իւր կողմէ, գունդերուն և տախտակորմերուն վրայ գչիրով ծակեր բացած, գիտցողութեան հանճարեղ դրութիւն մը սահմանած էր, որով կրնար ամէն վայրկեան ստուգել թէ նրրանցքն ազա՞ս էր, այսինքն թէ մարդոց հանդիպելու երեսիս կա՞ր։

Այս նախազգուշութեանց չնորհիւ, երբոր Ֆրանսացւոյ մը մարթ հանդիպ ուզէր, կրնար առանց ճանչուելու վրատանդի դուրս ելնել իրենց բնակարանէն, և ուզած տեղն երթալ։

Ղերադարձի գործը դժուարին չէր։ Օթեւանը կը մնայր հարաձակ դէմքով, և առաջին յարկը կ'ելնէր։ Եթէ մարդ տեսնէր նրբանցքին մէջ, երկրորդ յարկն ելնել կը ձեւացնէր։ Իսկ եթէ նրբանցքն ամայի էր, փութապէս Ղերթար իւր գրպանը պահած բանալիով կը բանար նապարան բնակարանին դուռն և անհետացեալ կը լիներ վերջապէս սեւ մարթով և հնդկական կերպարանքով երեւնալու համար։

Միայն թէ չէր կրնար գռեհիկ ազգակամ գործաւորի կերպարանք մտնել, ինչպէս որ կ'ընէր երբեմն հմտրը լրտեսելու համար։

Գծուած կերպարանքով մարդիկ չեն ընդունուիր այն փարթամ օթեւանն, ուր երկու աշխարհաց միլիոնատէրերը կ'իջնեն։

Այս պատճառաւ Բիէտուշ հարկադրեալ էր վայելուչ կերպարանքներ բնարել, բայց քաղաքին մէջ տեղ մը պատրաստած էր, ուր ի հարկին կրնար քաղաքացիի զգեստը սուկանի կամ գործ ազգեստի փոխել և երկոյն վերոյոյն հասարակ մարթէ կամ պատառեալ դիմաբկի։

Հայր Լաբոք ալ կրնար՝ ի հարկին՝ նոյն գիւրութիւնները գործածել, բայց խոհեմութիւն կը համարէր նապարանալ և պէտք չէր ունեցած տակաւին դուրս հանել այն դերէն զոր յոյժ լաւ կը խաղար։

Միւս կողմէ, մինչեւ այն ժամանակ գործերն իւր ուզածին պէս կ'երթային, և յոյժ գոհ էր իւր անցուցած երեկոյթէն։

— Այսպէս, վարպե՛տ, քսաւ անոր Բիէտուշ, կը կարծէք թէ Թոլպիաքի կողմը պարանք հեռախուզել։

— Կը կարծեմ, բայց աներկրայ չեմ։ Միայն մէկ բանի վրայ աներկրայ եմ, այսինքն թէ համաձայնած է Արապէլա Տիմէյի հետ։

Լսեցի որ «Նոր Բան Կայ» ըսաւ նմա անդլիերէն։

Եւ չատ ուրախ կը լինիմ որ դիս Լբրեւ Ֆրանսական երկիրներու նապարատ հաւատացուցի անոնց։

Եթէ Թոլպիաք կասկածէր թէ կը հակնայի անդլիերէն լեզուն որով կը խօսէր իւր ընկերակցուհւոյն հետ, պիտի զգուշանար անշուշտ. իսկ այժմ պիտի մտանէ ինքզինք։

— Ուրեմն կը յուսամ յաճախ տեսնել զայն։

— Հնար եղածին չափ յաճախ։ Իրեն լարած թակարդէս բռնուեցաւ։

Համոզուած է արդ թէ ես Ֆրանսա եկած եմ Օ'Սիւլիվան հաղարապետին ժառանգները գտնել, որպէս զի անոնց կտակեմ հարստութիւնս։ Խոստացանձ մարդ մը գտնել որ զանոնք որոնէ ու երեւան հանէ։ Ինձ այնպէս կուգայ թէ Թոլպիաքի կենաց գաղտնիքն այս ժառանգութեան գործի մէջ է։

— Եթէ այդպէս է, տարակոյս չմնար թէ անդլիացի ոստիկանական գործակալ ճարտար մարդիկ չեն։ Եթէ դուք չինեիք անոր տեղ, ձեր փոքրիկ գործերը չեիք պատմեր ապահովութեան պետին։

— Թոլպիաք կը վախնար որ իւր հաւատոյն համար աշխատիլը կրնար նեղմարուիլ ոստիկանութեան պաշտօնատան կողմէ և փայտ դրուիլ իւր անիներուն տակ։ Միւս կողմէ, խոհեմութեամբ վարուելով, իւր ուզածը միայն ըսաւ։

Առ այժմ մեծ բան մը չեմ գիտեր ես։ Բայց զուգադիպութիւն մը զարկաւ աչքիս։ Օ'Սիւլիվան, ժառանգները, [illegible] տարփուհին և սպասեալ [illegible] ամենն ալ անդլիացի են։ Թոլպիաք նոքն ալ կէս անդլիացի է։ Նախ կ'[illegible] Օ'Սիւլիվանի ազգակցական յարաբերութիւնը գտնել։ Եթէ յաջողիմ՝ օրինակի համար՝ գտնել թէ Մարի Ֆասիթ Օ'Սիւլիվանի ազգական էր, մեծացեալն ինքնին կը քալէ։

— Դժբաղդաբար, հառաչեց Բիէտուշ, Լոնտրայի մէջ չկրցիք բան մ'իմանալ այդ մասին։

— Փարիզի մէջ պէտք է որոնել, ըսաւ սուտ նապարը։

Դու այժմ Լուսի վրայ խօսէ լինձ։ Բիկաշ տեսե՞ր է զայն։

— Քաջ գիտէ՛ք, վարպե՛տ, թէ Ռոքֆէթի դատապարտեալը չեն կրնար տեսնուիլ առանց յատուկ հրամանագրի։

Բիկաշ, թէեւ գողնէ է, չկրնար Պ Լուսի խցիկը մտնել. բայց ամէն օր լուր կ'առնու անոր վրայ։

Ծեր Բիկաշը խորամանգ է, թէեւ ցուցներ։ Հնար գտեր է բանտին պահնորդներէն մէնոյն հետ բարեկամութիւն կապելու։ Օրը լիար մը գինիի կը նստի իրեն այդ բարեկամութիւն, բայց չորս ալ կ'արժէ, վասն զի ձեր որդւոյն ամէն բրածը կ'իմանայ։

Դեռ այս իրիկուն, ժամ վեցին, Մէնիլմոնթանի պղտոցային անկիւնի գինետան մէջ, պահնորդն ըսեր է անոր թէ Պ. Լուսի իւր բոլոր ժամանակը գրելով կ'անցունէ։

— Դրելո՛վ, կրկնեց հայր Լաբոք սրատանջ դէմքով։

Կը մտածեր թէ տարաբաղդ որդին արդեօք իւր դատապարտելոյ տպաւորութիւնները գրի՞ կ'առնու։ Կը գողար որ յուսահատութենէն ներշնչեալ անխոհեմ խօսքեր գրիչէն փախչելով՝ կընային իրեն դէմ գործածուիլ։ Վասն զի գիտէր թէ բանտերուն մէջ բան մը չկորնչիր. աչեր կան՝ որք գրեալ խոստովանութիւնները կը կարդան, ինչպէս որ ականջներ կան բերանացի խոստովանութիւնները լսող։

— Ա՜յո՛, ըսաւ Բիէտուշ, կ'երեւի թէ նամակներ կը գրէ իւր Պուլոյնի բարեկամուհւոյն։ [illegible] օրիորդ, երբ կը խորհիմ որ ես եմ պատճառ իւր վշտին և Պ. Լուսի այս դառն վիճակին, կը մտաբերեմ ճիտս քար մը կապելով զիս ջուրը նետել։ Ո՛րչափ բարի դէմք մ'ունի այդ դժբաղդ օրիորդ։ Եթէ գիտնայիք ինչպէս ընդունեց զիս, որ իւր նշանածը ձերբակալելու գնացած էի։

— Լաւ՝, կը տեսնես ահա որ սիրոս կը կեղբես։

— Ներեցէք, վարպետ, ձեռքս չէ։ Այն տեսարան չելնէր մտքիս, և կը մտածեմ որ կը վշտացնէ զձեզ՝ երբոր յիշեմ։

Պահ մը լռութիւն տիրեց։ Պ. Լաբոք ա՛նչափ յուզեալ էր որ դժուարաւ պիտի կրնար նապարի դերը խաղալ պատշաճապէս։

Բարեբաղդաբար Թոլպիաք ներկայ չէր և չէր կրնար անոր լալը տեսնել։

— Բիկաշ ըսա՞ւ քեզ՝ ի՞նչ կը խորհին ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ Լուսի գործին վրայ, հարցուց ծերունին իւր կսկիծը զսպել ճգնելով։

— Ա՜յո՛, պոքրատ զրոյցներուն վերայ խօսեցաւ ինձ, պատասխանեց Բիէտուշ ինքզինք բռնադատելով։

Թէ՛ դանը մէջ և թէ՛ ի Ռոքֆէթ կարծիք կայ թէ գործը պիտի դէնայ եթէ վճռաջինչ ատենին ուղղեալ խնդրագիրը մերժուի, վասն զի Արապէթ փողոցի դէպքը չափազանց աղմուկ հանեց լրագրաց մէջ . . . և զի ձեր որդին պարոն մ'է . . . :

Կ'ըսեն որ եթէ մահուան պատիժը չնորհուի, աղաղակ կ'ելնէ . . . պիտի պուչտեն թէ օրէնքն հաւասար չէ ամենուն համար . . . և այլ այսպիսի բարբանջանք։ Եթէ կ'ուզուի որ օրէնքն հաւասար լինի, պէտք չէ դատապարտեալ մը գլխատել, վասն զի հարուստ է, հասոյթներ ունի։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԻՒ

)(78)(

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՆ ՊՈՒՆԱՆՊԷ

ՊԱՐՈՆ ԼԸԲՈՔԻ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՄՈՆ ԵՐԿԲՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՔ ԿԱ ԳՈՐԾԵ

Ա.

Կայսր թերեւս Փարիզի մէջ գաղթականական երկու կամ երեք հին պաշտօնատարք, որք կրնային ըսել թէ Պահուրի նապարի չկար, որովհետեւ Պահուր մին է այն երկու գաւառաց՝ որք Բանտիչերիի երիվերը կը կազմեն։

Բայց հայր Լաբոք, իրեն միայն ծանօթ եղող պատճառներով, կ'ուզէր որ անդլիերէն չգիտցող կարծուէր։ Այս պատճառաւ չէր կրնար ինքզինք անդլիական սեփականութեանց ընկերցող տալ։

Նմանապէս առանց խորհրդի չէր որ Կրանտ-Օթէլն ընտրած էր, ուր շրջեալ և ընդարձակ բնակարան մը բռնած էր առանձին յարկին մէջ։

Ա.ն ահագին օթեւանի մէջ ամէն ազգէ ուղեւորք կը հանդիպին իրարու, նրբանցքով և սանդուղքով վրայ անդուլ երթեւեկ կայ, որ թոյլ կուտայ անցաւորք վարձակալաց՝ բազմութեան հետ խառնուելով դուրս ելնել կամ ներս մտնել։

Նապարն սիրիէն յայտնած էր ուր պէտք էր թէ օթեւանին ոստասարները չգիտի մտնէին իւր նախատեսեալ հանդիպումներուն։

Ա.յս պատճառաւ Բիէտուշ հարկադրեալ էր վայելուչ կերպարանքներ բնարել, բայց քաղաքին մէջ տեղ մը պատրաստած էր, ուր ի հարկին կրնար քաղաքացիի զգեստը սուկանի կամ գործ ազգեստի փոխել և երկոյն վերոյոյն հասարակ մարթէ կամ պատառեալ դիմաբկի։

Հայր Լաբոք ալ կրնար՝ ի հարկին՝ նոյն գիւրութիւնները գործածել, բայց խոհեմութիւն կը համարէր նապարալ մնալ և պէտք չէր ունեցած տակաւին դուրս հանել այն դերէն՝ զոր յոյժ լաւ կը խաղար։

Միւս կողմէ, մինչեւ այն ժամանակ գործերն իւր ուզածին պէս կ'երթային, և յոյժ գոհ էր իւր անցուցած երեկոյթէն։

— Ա.յսպէս, վարպե՛տ, քսաւ անոր Բիէտուշ, կը կարծէք թէ Թոլպիաքի կողմը պարանք հեռախուզել։

— Կը կարծեմ, բայց աներկրայ չեմ։ Միայն մէկ բանի վրայ աներկրայ եմ, այսինքն թէ համաձայնած է Արապէլա Տիմէյի հետ։

Լսեցի որ «Նոր Բան Կայ» ըսաւ նմա անդլիերէն։

Եւ չատ ուրախ կը լինիմ որ դիս Լբրեւ Ֆրանսական երկիրներու նապարատ հաւատացուցի անոնց։

Եթէ Թոլպիաք կասկածէր թէ կը հակնայի անդլիերէն լեզուն որով կը խօսէր իւր ընկերակցուհւոյն հետ, պիտի զգուշանար անշուշտ. իսկ այժմ պիտի մտանէ ինքզինք։

— Ուրեմն կը յուսամ յաճախ տեսնել զայն։

— Հնար եղածին չափ յաճախ։ Իրեն լարած թակարդէս բռնուեցաւ։

—Քաջ գիտէք, վարպե՛տ, թէ Ռոքֆէթի դատապարտեալը չեն կրնար տեսնուիլ առանց յատուկ հրամանագրի։

Բիկաշ, թէեւ գողնէ է, չկրնար Պ Լուսի խցիկը մտնել. բայց ամէն օր լուր կ'առնու անոր վրայ։

Ծեր Բիկաշը խորամանգ է, թէեւ ցուցներ։ Հնար գտեր է բանտին պահնորդներէն մէնոյն հետ բարեկամութիւն կապելու։ Օրը լիար մը գինիի կը նստի իրեն այդ բարեկամութիւն, բայց չորս ալ կ'արժէ, վասն զի ձեր որդւոյն ամէն բրածը կ'իմանայ։

Դեռ այս իրիկուն, ժամ վեցին, Մէնիլմոնթանի պղտոցային անկիւնի գինետան մէջ, պահնորդն ըսեր է անոր թէ Պ. Լուսի իւր բոլոր ժամանակը գրելով կ'անցունէ։

— Դրելո՛վ, կրկնեց հայր Լաբոք սրատանջ դէմքով։

Կը մտածեր թէ տարաբաղդ որդին արդեօք իւր դատապարտելոյ տպաւորութիւնները գրի՞ կ'առնու։ Կը գողար որ յուսահատութենէն ներշնչեալ անխոհեմ խօսքեր գրիչէն փախչելով՝ կընային իրեն դէմ գործածուիլ։ Վասն զի գիտէր թէ բանտերուն մէջ բան մը չկորնչիր. աչեր կան՝ որք գրեալ խոստովանութիւնները կը կարդան, ինչպէս որ ականջներ կան բերանացի խոստովանութիւնները լսող։

— Ա.յո՛, ըսաւ Բիէտուշ, կ'երեւի թէ նամակներ կը գրէ իւր Պուլոյնի բարեկամուհւոյն . . . : Թէ՛ղճ օրիորդ, երբ կը խորհիմ որ ես եմ պատճառ իւր վշտին և Պ. Լուսի այս դառն վիճակին, կը մտաբերեմ ճիտս քար մը կապելով զիս ջուրը նետել։ Ո՛րչափ բարի դէմք մ'ունի այդ դժբաղդ օրիորդ։ Եթէ գիտնայիք ինչպէս ընդունեց զիս, որ իւր նշանածը ձերբակալելու գնացած էի։

— Լաւ՝, կը տեսնես ահա որ սիրոս կը կեղբես։

— Ներեցէք, վարպետ, ձեռքս չէ։ Այն տեսարան չելնէր մտքիս, և կը մտածեմ որ կը վշտացնէ զձեզ՝ երբոր յիշեմ։

Պահ մը լռութիւն տիրեց։ Պ. Լաբոք ա՛նչափ յուզեալ էր որ դժուարաւ պիտի կրնար նապարի դերը խաղալ պատշաճապէս։

Բարեբաղդաբար Թոլպիաք ներկայ չէր և չէր կրնար անոր լալը տեսնել։

— Բիկաշ ըսա՞ւ քեզ՝ ի՞նչ կը խորհին ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ Լուսի գործին վրայ, հարցուց ծերունին իւր կսկիծը զսպել ճգնելով։

— Ա.յո՛, պոքրատ զրոյցներուն վերայ խօսեցաւ ինձ, պատասխանեց Բիէտուշ ինքզինք բռնադատելով։

Թէ՛ դանը մէջ և թէ՛ ի Ռոքֆէթ կարծիք կայ թէ գործը պիտի դէնայ եթէ վճռաջինչ ատենին ուղղեալ խնդրագիրը մերժուի, վասն զի Արապէթ փողոցի դէպքը չափազանց աղմուկ հանեց լրագրաց մէջ . . . և զի ձեր որդին պարոն մ'է . . . :

Կ'ըսեն որ եթէ մահուան պատիժը չնորհուի, աղաղակ կ'ելնէ . . . պիտի պուչտեն թէ օրէնքն հաւասար չէ ամենուն համար . . . և այլ այսպիսի բարբանջանք։ Եթէ կ'ուզուի որ օրէնքն հաւասար լինի, պէտք չէ դատապարտեալ մը գլխատել, վասն զի հարուստ է, հասոյթներ ունի։

(Շարունակելի)

պատասխանել այս խնդրոյ, զոր անպատեհ համարեց, և պետական պատճառ մէջ բերելով, ի սէր խաղաղութեան խնդրեց ժողովէն որ Պ. Բիէկերի հարցման ելք չտայ և արձանագրութեան իսկ չանցունէ։

ԿԱՒԿԱՍԻԱ. Շուշիէն (Գարապաղ) կը հեռագրուի Տփխիսի «Կովկաս» պաշտօնական լրագրոյ և Թայմս կ'արտատպէ «Արմենիա» խորագրոյն ներքեւ, թէ Գարապաղցի Մահմուտ Խան իւր որդւոց և բազմաթիւ մարդոց հետ ապարատութիւն գործած է Հայոց քանի մը գիւղերու մէջ, և այս առթիւ 3 գիւղացիներ ալ չարաչար տանջած է։

Կովկասոյ կառավարութեան քիչ տակ գործուած այս չարագործութիւնը, որոց նմաններն յաճախ կը կարդանք նոյն իսկ Տփղիսի լրագրաց մէջ, բնաւ զարմիւ չեն բերեր ռուս ատիկանութեան համբաւաւոր աչալրջութեան և ռուս վարչութեան ազդուութեան։

ՉԻՆ. Ֆուչէոս, 15 հոկտ. առ Թայմս նոր լուրեր առնուեցան Թամբուիի գրաւման նկատմամբ։ Էշերէս ծովական 800 զօրք հանեց ցամաք, որք Չինացիները պաշարելով, անոնցմէ 3–4,000 հոգի սպաննեցին։ Ֆրանսացւոց կորուստն յոյժ թեթեւ էր։ Բնիկ ծովագնացք արդէն հակառակ լինելով Չինացւոց, զանոնք շատ նեղեցին մինչ կը նահանջէին, և սպաննեցին ոստանդական շրջող Չինացիները։ Չինացիք գերի առին վիրաւորեալ Ֆրանսացի սպայ մը և անոր գլուխը կորեցին։ Ֆրանսացիք ելլոյս այս վայրագութեան շատ դայրացան, և երդում բրին թէ այսուհետեւ գթութիւն չպիտի ցուցնեն իրենց ձեռք գերի ելնող Չինացւոց, և ամենքն ալ սրէ պիտի անցուցնեն։ Տեղւոյս չինացի պաշտօնեայք զայրացած են ֆրանսական յանդուգնութեանց պատճառաւ, բայց տեղի տալու նշան չեն ցուցներ, յուսալով թէ չէզոք Տերութիւնք, առեւտրական յարաբերութեանց դադարման առթիւ, կը միջամտեն կռուոյն վերջ տալու համար, և այսպէս Չինաստան պատուաւոր կերպիւ դուրս կ'ելնէ խնդրոյն մէջէն։ Զարգացեալ Չինացիք միշտ լաւ յարաբերութիւն կը տածեն ոչ—ֆրանսայի օտարազգեաց հետ, բայց չինացի ամբոխը թշնամութիւն կը ցուցնէ անխղճօրէն ամէն օտարազգեաց, և չզգուշիր Ֆրանսացիք մեծ պատրաստութիւններ կը կատարեն գրաւելու համար զԲէքլունկ և Թամբուի։ Տեղւոյն ազատասանքերը պիտի բանեցնեն իրենց հաշուոյն։ Ասա կարծիք կայ թէ Ֆրանսայիք մինչտարի տէր պիտի լինին հիւսիսային Ֆորմոզայի, Բէքլինի կառավարութիւնն ի՞նչ որոշում ևս տայ։

ՍՈՒԱՆ. Գահիրէի մէջ նոյմ. 3 ին հրատարակեալ պաշտօնական դեկրետ մը կը հերքէ զայն լուր թէ, Լորտ Ուոլզլի պատգամաւորներ զրկեր է Մէհտիին՝ խնդրելով որ բարեկամական կարգադրութեան մը հաւանի, որպ հաւատամ Կորտոն զօրավարին և Խարտումի պահապան զօրաց ազատուելն նահանջման արգելք չպիտի յարուցուի Մէհտիին կողմէ, և ասոր փոխարէն Անգլիա ո՛չ ևս ապատամբ պիտի ճանչէ եղեր Սուա Մարդարէն։ Լորտ Ուոլզլի այսպիսի ձեռնարկ մը չէ բրեր։

ԹՈՒՐՔՕ-ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՐ. Աւստրայի դրամատէր Պ. Սիպոլցա Աթէնք հասած է, հելլենական կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրելու համար իւր ծրագրոյ, որով կ'առաջարկէ երկարել Լարիսայի (Թեսալիա) երկաթուղին և միացնել Սէլանիկ—Միդրովիձայի գծին հետ, որով Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ երկաթուղւոյ միջոցաւ ուղղակի յարաբերութիւնք կը հաստատուին։ Պ. Սիպոլցա, Աթէնքի աւստրական դեսպանին ընկերակցութեամբ, արդէն տեսակցութիւն մ'ունեցած է նախարարապետ Պ. Թրիքուբիսի հետ, որ նպաստաւոր տրամադրութիւն ցուցեր է։

ՌՈՒՍԻԱ. Թայմսի թղթակիցը կը հեռագրէ Բերլինէն թէ Զարին կենաց դէմ նոր և յանդուգն դաւադրութիւն մը գտնուեր է՝ երբ արդէն հասուն վիճակի մը եկած էր, բայց պարագայք տակաւին ստուգիւք ծանօթ են։ Մոսկովսկի Վեդոմոստի դիտել կուտայ թէ յեղափոխական ոգին մինչեւ գնդապետի տեղակալներուն հասած լինելով, հաւանօրէն կանգ չպիտի առնու հոն, և առաւել զարմանալի յայտնութիւններ պիտի ըլնեք դեռ։ Իսկ Ռուսքի Վեդոմոստի կ'ըսէ թէ Ոչնչականութեան վտանգը մնած է անհատական և պաշտօնական համայն ընկերութեան դասուց մէջ։—Խարքովի Համալսարանին Տնօրէնը, տեսնելով թէ Բիէֆի ուսանողաց մեծագոյն մասին արտաքսման դէմ իւր ուսանողք տհաճութիւն ցուցնել կ'ուզեն հրապարակաւ, ծանուցած է անոնց թէ, համալսարանական նոր կանոնագրութեան համեմատ, որ և է գումարման մասնակցող ուսանողք անմիջապէս պիտի արտաքսուին։ Հակառակ այս ազդարարութեան, 300 ուսանողներ համախմբեցան անցեալ օր Համալսարանի Միւնդանցին դիմաց մը մէջ, և ոստիկանութիւն հարկ եղաւ զանոնք ցրուելու համար։ Բիէֆի արտաքսեալ ուսանողաց ձեռքը տրուած պաշտօնական թուղթեր անոնց կ'արդիլեն մտնել ուրիշ որ և է Համալսարան, և անոնք որ բուն իսկ Բիէֆցի չեն, երկու շաբաթէն դարս ելլելու հրաման ստացած են։ Միւս Համալսարանաց մէջ ևս ուսանողք զրդռութեան նշաններ ցոյց կուտան։

ՃԱՌՈՆ. Այժմ Պերլինի մէջ 40 ի չափ Ճաքոնցի ուսանողք կան։ Նախընթաց շաբաթու մէջ, Պերլինի Ճաքոնեան դեսպանը ծանեց Մրքատային (Ճաքոնի Վեհապետին) ծննդեան տարեդարձն, և միայն Ճաքոնցիներ հրաւիրեց այս հանդիսին։ 50 Ճաքոնցիք մասնակցեցան ճաշին, ընդ որս երկու Ճաքոնցի տիկնայք, և դեսպանը գերմաներէն ճառ մ'արտասանեց ի պատիւ իւր Վեհապետին։ Ճաքոնցի տիկնայց մին դեսպանին, միւսն ալ հիւպատոսին առնսանն են։ Ճաքոնցւոյ մը համար մեծ ապատամբութիւն կը համարուի իւր կինն յԵւրոպա բերել ի միասին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ

ԵՒ

ՀԱՆԴԻՍ ԹԱՂՄԱՆ

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ

Տ. Տ. ՆԵՐՍԷՍ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ

Երէկ, առաւօտէն սկսեալ, խուռն բազմութիւն ազգայնոց, մայրաքաղաքս այլեւայլ կողմերէն գունդագունդ կը դիմէին դարձեալ ի Դում-Դարու, Ամենապատիւ Պատրիարք Հօր թաղման հանդիսին ներկայ գտնուելու և յետին սրբութիւնը պարտականութիւն մը կատարելու համար։ Հակառակ անձրեւոտ և ցրտագին օրին, հանդիսին համար որոշեալ ժամէն շատ առաջ բազմութիւնը լցուած էր Մայր—եկեղեցւոյ պարտէզն ու փողոցները։

Առաւօտուն կանուխ, կարգադիր յանձնախմբի մի քանի պատուարժան անդամք փութացած էին ի Պատրիարքարան, բարեկարգութեան պահպանման համար հարկ եղած կանխահաս միջոցները ձեռք առնելու համար, և ինչ ինչ տնօրինութիւններէ յետոյ, Մայր եկեղեցի ելնելով Ս. Պատրիարք Հօր դագաղը մտուցէն փոխադրեցուած էին մեծ Ճաճարն։ Անդ, կիրակի աւուր նման, դագաղը ծածկուած էր եկեղեցական ոսկեհուռ պատմաճանօք. գրուած էին եպիսկոպասական թագն ու գաւազանը, և հանդուցեալ Պատրիարքի պատուանշանք թաչեայ բարձի վրայ։ Երեք օրէ հետէ զրկուած քառասնեակ աւելի պսակներ և ծաղկեայ խաչեր կը ծածկէին գաղտնի ամէն կողմն, որ շրջապատեալ էր ջահերով։ Եկեղեցին լուսազարդեալ էր պատշաճապէս և երկսեռ բազմութիւն լցուած, կարգաւ կերթային յայհամբոյր Սրբազան Հանգուցելոյն։

Մինչ կողմէ երեսփոխանք հանելով հեռացեալ, կը խմբուէին Մայր Եկեղեցւոյ ճախակողմեան Ս. Խաչի տաճարին մէջ որ անցուք կերպիւ պատրաստուած էր Ազգ. ժողովոյ համար։ Խորանին վարագոյրները գոց էին և նախադահական ամբոնը ծածկուած էր սեւ քօղով մը որ տխուր շուք մը կը ձգէր ժողովին վրայ։

Ժամ 4½ին բացուեցաւ տաճարն, ի ներկայութիւն ինքնուն երեսփոխանաց և հաղարաւոր ժողովրդեան։ Ամենապատ Տիգրան Էֆենտի Նուսուֆեան, յոտն ելնելով, յուզեալ ձայնիւ որոտաւոր բանախօսութիւն (¹) մ'արտասանեց և ի՞նչան սգոյ, ժողովոյ նիստերն մի ամսուան համար դադարեալ յայտարարեց։ Երեսփոխանք կ'ունկնդրէին յոտնկայս։ Խորին տխրութիւն կը նշմարուէր բոլոր դիմաց վրայ, և Ամենապատն՝ յայտնապէս խռովեալ, կը հարկադրէր մերթ ընդհատել իւր խօսք։

Ամենապատ Էֆէնտի ժողովին հաղորդեց Մոսկուայի Հայ ուսանողաց մէկ հեռագիրն զոր նոյն ժամուն ստացեր էր։

«Մոսկուայի Հայ ուսանողութիւն խորխոցուած սրտով յայտնում է իւր հոգեկան վիշտն ու ցաւակցութիւն Սրբազան Պատրիարք Հօր մահուան մասին, յարգելի ժողովիդ՝ իբր Ազգի ներկայացուցչի։ Ուսանողութիւնս խնդրում է թաղման կանգնիլ իւր խորին ցաւակցութեան։ Հանդուցելոյն յիշատակն ոսնելի պիտի մնայ մեզ համար յաւիտեան»։ (Ստոր.)

Օհանէսեան

Ապա առանց առեանը վակուելու, Երեսփոխանք եղնելով Մայր Ճաճարը մնան և կարգաւ հաղորդեցին Ս. Պատրիարք Հօր դագաղն, շրջապատեցին զայն։ Ամենապատն, ի գլխաց Ազգային ժողովոյ սգակիր մեծ պսակ մը ձօնեց, որոյ վրայ սեւ տառերով դրօշմեալ էր հետեւեալն՝

«Ազգասէր Պատրիարքին Ներսիսի»

«Ազգային սգակիր Երեսփոխանութիւն»։

(¹) Բանախօսութեան պատճէնը պիտի հրատարակեմք վաղուան թուով։

Ցետոյ եկեղեցական երեսփոխանք հոգեհանգստեան աղօթք կարդացին։ Այս պահուս, ներկայ ժողովրդեան թիւն հետզհետէ ստուարանալով, ամբողջ տաճարը լցուած էր, և Կարգադիր յանձնախմբի անդամք մեծ դժուարութեամբ կարգերուին ժողովրդական հոսանքն։ տաճարին չորս մեծ դուներուն առջեւ բարապանք և սուտիկանք կը հսկէին բարեկարգութեան, և դուրսը, գաւիթներուն մէջ և պարտէզը լցուած էր խուռն բազմութիւն։

Պահներ կը բերուէին հետզհետէ. պսակ մը Արձագանքի խմբագրութեան կողմէ և պսակ մը Երզնկայի հայ երիտասարդութեան կողմէ. Սամանիոյ Սանուց ընկերութիւնն և Գասբմ փաշայի ազգայինք պսակներ զրկած էին յատուկ պատգամաւորաց ձեռամբ. առեւտրական Համիտիէ վարժարանի հայ աշակերտք խմբովին եկած և պսակ մը բերած էին. բոլոր այս պսակներ, որ մին զմիւսն կը գերազանցէին ճաշակի և գեղեցկութեան մասին, կը նուիրուէին յոտս դագաղին։

Ռուսիոյ դեսպանատան ծերունազարդ երէցն, Դեր. Տ. Արսենիոս եպիսկոպոս եկաւ և աղօթեց Ս. Պատրիարք Հօր դագաղին առջեւ։

Այս պահուս եկեղեցական հարք, ներքնադաւիթն երթալով զգեստաւորեցան Ամեն. Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքն, Դեր. Տ. Խորէն Նար Պէյ և Դեր. Տ. Իզմիրլեան Սրբազանք պատարագի հանդերձներով զգեստաւորեալ էին. մնացեալքը եղիսկոպոսունք, վարդապետք և քահանայք շուրջառ առած և առաջնորդութեամբ երգեցիկ դպիրներու, հանդիսիս տաճարը մտան։ Ժամն 3½ն էր, երբ սկսան թաղման արարողութիւնք. քահանայք իրենց ուսոց վրայ բարձեալ կը տանէին դագաղն և մեծահանդէս թափորն յամբընթաց կը նիմանար դէպ ի գերեզման, որ պատրաստուած էր Մայր Տաճարի վանդակապատ դամբարանին ոտակողմի անկիւնը։ Երեսփոխանք կը հետեւէին դագաղին պսակներն ու ծաղկեայ խաչերը կրելով. հաղարաւոր ժողովուրդ, ջերմեռանդ երկիւղածութեամբ կը հետեւէր երեսփոխանութեան, և պատած պարտէզ էր դամբին շուրջը. բոլոր եկեղեցին մինչեւ խորանին վրայ, զանգակատունն, պատուհանները, գաւիթներն և պարտէզը լցուած էին մարդկային գլուխներով. և դուրսն անթիւ անձերու բազմութիւն, անհնարին ճիգեր կ'ընէր ներս մտնելու համար։

Պատահելի էր տեսարանն երբ դագաղը դերեզմանին եզրը դրուեցաւ. դամբանական աղօթքները կը շարունակուէին տխուր և ահաւոր ձայնիւ որ խորապատուութիւն կը ներշնչէր ամենէն անդգայ սրտերու վրայ իսկ, բոլոր եկեղեցական զանգակները կը հնչէին տխրամուտ գոչիւնը, ամբոխն չդադրեցաւ մարօրեակ ներդաշնակութիւն մը կը կազմէր զանգակաց ձայնին հետ, մինչ ներքը, ժողովուրդն՝ գլխիկոր և արտասուալից, կը ձայնակցէր եկեղեցական դասուն. և երբ կարդացուեցաւ Հոգեհանգստեան «Հայր մեր»ն որ կը զգացուցէր թէ հասած է վերջին ժամն. սարսուռ մը անցաւ բոլոր ներկայից վրայ և ամենաչք յառեալ էին գերեզմանին վրայ որ քիչ յետոյ պիտի ամփոփէր ողբացեալ Ներսէսի մարմին։ Վերջին Աւետարանն ալ կարդացուեցաւ և քահանայք, աղօթիւք և երկիւղածութեամբ հող իջուցին դագաղը։

Այսպէս վերջացաւ հոգելոյս Հայրապետին թաղման հանդէսն, և Ամեն. Տ. Եսայի Պատրիարքն և բոլոր եկեղեցականք օրհնելով գերեզմանն, հեռացան տխրագին։ Ցայնժամ ժողովուրդն սկսաւ ամբոխիւ դիմել գերեզմանին վրայ, որ իբր ուխտատեղի մը պաշարեալ կերեւէր, ու մինչեւ երեկոյ երկսեռ ժողովրդեան բազմութիւն մեծ տաճարը կը դիմէին Ներսէս Պատրիարքի գերեզմանն համբուրելու։

Ժողովրդեան խնդրանօք անմիջապէս հող չծածկուեցաւ գերեզմանին վրայ. եօթն օր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, և ամեն օր՝ օրհնութեամբ և մաղթանօք մաս մաս հող պիտի լցուի և ծածկուի գերեզմանը։

Թաղման արարողութենէն յետոյ, եկեղեցական Հարք, ազգային երեսփոխանք, պաշտօնական մարմինք բազմաթիւ պատուոր ազգայինք, մամլոյ ներկայացուցիչք Պատրիարքարան եկան, ցաւակցութեան արտայայտութիւններով. նմանապէս զանազան ընկերութեանց ներկայացուցիչք, պըսակ բերող պատգամաւորութիւնք և այլք բազումք։ Պատրիարքական Դեր. Փոխանորդ Հայրն և Կարգադիր Յանձնախմբի անդամք կընդունէին զանոնք պատշաճապէս։

Սոյն պահուն, տեսնելով որ Վարչութեան Խառն ժողովը կը պատրաստուէր ինքնաբերաբար գումարիլ, պատուաւոր ազգայնոց կողմէ պատգամաւորութիւն մը որուն կ'ընկերանային Նաեւ Կարգադիր Յանձնախմբի մի քանի անդամք, Դեր. Փոխանորդ Հօր և Վարչութեան Առենապետ պէյին ներկայանալով, ի գիմաց ներկայից, փափաք յայտնեցին որ Խառն Ժողովը եւս իւր նոյն աւուր նիստն և Տեղապահի ընտրութիւնն յետաձգէ ինչպէս ապ, եթէ այս կերպով ազգային գործոց վնաս մը չհասնիր։ Վեսմ. Սիմոն պէյ պատասխանեց թէ Վարչութիւնն արդէն իսկ որոշեալ մասնակից է այն ընդհանուր սգոյն զոր Ազգը կը պահէ Ներսէս Պատրիարքի մահուամբ, բայց որովհետեւ Պատրիարքարանն չէ կարող մեռեալ անգլուխ և գործերն ալաւ կրնան վնասիլ, հարկադրեալ է նոյն օրն իսկ ձեռնարկել Տեղապահի ընտրութեան։

Բիչ վերջը, կարգադիր յանձնախումբն և ներկայ պատուարժան հիւրերէն չատեր յատկապէս Ամեն. Տ. Եսայի Ս. Պատրիարք Հօր ներկայանալով, շնորհակալութիւն յայտնեցին որ Ն. Սրբազնութիւն, հակառակ իւր հիւանդագին վիճակին, փութացած էր ներկայ գտնուիլ հանդուցեալ Ս. Պատրիարք Հօր յուղարկաւորութեան և թաղման բոլոր արարողութեանց, և այս կերպով նոր հաստատ մը տուած էր այն բարձր համարման և սիրոյն, զոր կը տածէր առ հանգուցեալ Պատրիարքն։

Ն. Սրբազնութիւն, պատասխանելով պատգամաւորութեան, այս առթիւ կրկին և կրկին յայտնեց իւր խորին ցաւակցութիւն այս դառն կորստեան վրայ։

Ապա, խօսք բացուեցաւ Սրբազան հանգուցելոյն մարմնոյն վրայ, որոյ անվթար պահպանումը կարելի չէր եղած և մանաւանդ երէկ գէմքն այն սարսափն այլափոխած էր, որ հարկ եղած էր դագաղը սառի մէջ առնուլ և երեսին կողմը բաց թողուած ապակին ծածկել բոլորովին։ Ամենն Եսայի Սրբազան ցաւ յայտնեց թէ այնքանցայլ զրպարտեր վերագրուած են իրեն. Ն. Սրբազնութիւն արդեալ չէ եղեր զմեսման գործողութեան, այլ իրեն դիմող եկեղեցական հարց հարցուցեր է որ, եթէ մարմնաւնութիւնը կատարուի և մարմինը զմեսուի, դէմքին այլափոխած գծերը շտկել և նախկին վիճակին բերել կարելի պիտի լինի՞, կրօնական հարք պատասխաներ են թէ անկարելի է այդ. ահա յայնժամ Ամեն. Եսայի Պատրիարք յայտարարեր է թէ «Աւելորդ է բժշկական գործողութիւն մը կատարել հանգուցեալ Սրբազանին մարմնոյն վրայ, և այլափոխեալ և անճանաչ վիճակին մէջ ի տես հասարակութեան դնել ազգին սիրեցեալ Պատրիարքի մարմինը, քանի որ այսպիսի տեսարան մը առաւել ևս պիտի խոցէ և յուզէ սրտերն»։

* * *

Ցետ այսոցիկ, Կրօնական ու Քաղաքական ժողովական ք ի խառն նիստ գումարեցան, և տաեանը բացուելուն պէս՝ Դեր. Տ. Խորէն Նար-Պէյ հոգեհանգստեան մաղթանք մ'ըրաւ, որուն յատնկայս ձայնակցեցան բոլոր ժողովականք։ Ապա ըստ Սահմանադրութեան ի նիստ առնուելով Պատրիարքական Տեղապահի ընտրութեան խնդիրն, յետ խորհրդակցութեան հարկ ու օգտակար դատուեցաւ փութացնել Պատրիարքական ընտրութիւնը մինչեւ մէկ ամիս, և հետեւաբար զգուշանալ ամեն ա՛յն վիճակէ և կարգադրութենէ որ կրնան նպաստաւոր լինիլ Պատրիարքական ընտրութեան յետաձգման։ Այս տեսութեամբ, Կրօնական ու Քաղաքական ժողովք ուրոյն ուրոյն նիստ բրին, և երբ վերստին միացան, Կրօնական ժողովոյ բոլոր ներկայ անդամց (13) կողմանէ ստորագրեալ յայտագիր մը ներկայացաւ, որով առաջարկեալ էր՝ որ Պատրիարքական Փոխանորդ Դեր. Ռուսճուգլեան, առանց տեղապահի անունը կրելոյ, միանգամայն ընտրական գործողութեանց և վարչական ընթացքի որոշմանց գործադիր և միջնորդ լինի ընդ մէջ Բ. Դրան և Ազգին, առանց տեղապահի անունն կրելոյ։

Կրօնական ժողովս սոյն միաձայն առաջարկութիւնը կ'ընէ այն միակ պատճառաւ որ հարկ կը դատի Պատրիարքական ընտրութիւնը կատարել տալ մինչեւ մէկ ամիս ժամանակամիջոցի մէջ, Ազգ. Ընդհ. ժողովոյ բացման ժամանակ Օրակարգին մէջ միակ խնդիր ընելով Պատրիարքի ընտրութիւնը և մինչ ի նոյն ժամանակ կատարուին ընտրական գործողութիւնք, որք նախատեսեալ են ի Սահմանադրութեան անդ։

31 Հոկտ. 1884 (Ստոր.)

Ի Պատր. Հայոց Կրօն. և Քաղ. ժո. Կ. Պոլիս զովոց անդամոց

Քաղաքական ժողովն երէկ կարեւոր տնօրինութիւն մ'ըրաւ։ Հանգուցեալ Ս. Պատրիարք Հայրն առ Ազգային ժողովն ուղղած հրաժարագրոյն մէկ պատճէնն ալ Քաղաքական ժողովն զրկած էր։ ժողովն երէկ վերստին կարդալով զայն, և իբրև նուիրական կտակագիր մը նկատելով, որոշեց որ հանգուցեալ Սրբազան Հօր ինմին Օգոստ. Սուլթանին և այլոց համար յայտնած շնորհակալիքն մատուցուին։ Հետեւաբար, Քաղաքական ժողովականներէն Մամիկոնեան Մեծ. Միքայէլ Մ. էֆէնտիի յանձնուեցաւ՝ Օգոստ. Սուլթանին և այլոց ուղղելի շնորհակալագրերն պատրաստել և ժողովին մատուցանել. իսկ կրօնականաց ուղղելի շնորհակալեաց թուղթերն պատրաստելու և իւրաքանչիւրին մատուցանելու գործը Դեր. Պատրիարքական փոխանորդ Հօր յանձնուեցաւ, զոր պիտի կատարէ Քաղաքական ժողովականներէն Պապոյեան Պապի և Քիւրքճիխանլեան Կարապետ էֆէնտիներուն հետ։

Կրօնական ժողովոյ ատենապետ Դեր. Տ. Խորէն Օրբէպիսկոպոս Նար-Պէյ երէկ Խառն ժողովին հաղորդեց՝ Ս. Էջմիածնի Սինհոդէն և օտար երկրաց ազգայիններէ հասած ցաւակցութեան հեռագրեր, զորս առ ինքն ուղղած էին՝ Ս. Պատրիարք Հօր վախճանման գոյժն ինքն հեռագրած լինելուն համար։

Էջմիածնի Ս. Սինոդին կողմէ Կաթողիկոսական տեղակալ Մկրտիչ Արքեպիսկոպոս հետեւեալ հեռագիրը զրկած է առ Ատենապետն Կրօնական ժողովոյ, Դեր. Խորէն Սրբազան.

«Մեռ և ամբողջ Միաբանութիւնը ծայրագին վշտով իմացանք Ամեն. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքի յանկարծական մահուան լուրը։

«Կը մաղթենք որ Իւր հոգին հանգչի յերկինս, և Ամենակարողն ինք մխիթարէ հայ Ազգն և պահպանէ Հայաստանեայց Եկեղեցին։

«Ս. Էջմիածնի Միաբանութիւնն հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ վասն հանգստեան հոգւոյ Ն Սրբազնութեան։ Նախագահ Սինոդի

«10 նոյ. ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ շրջաբերականաւ հրահանգ կը զրկուի մայրաքաղաքիս բոլոր հայ եկեղեցեաց, որպէս զի այս կիրակի օր Հոգեհանգստեան Պատարագ մատուցուի։

Միացեալ ընկերութեանց կողմէ երէկ յատուկ պատգամաւորութիւն մը Մայր եկեղեցի երթալով, Ս. Պատրիարք Հօր դագաղին վրայ շքեղ պսակ մը դրին ի դիմաց Վիէննայի ազգայնոց։ Պսակին վրայ գրուած էր, համաձայն միշտ ազգայնոց փափաքին.

«Վիէննայի Հայոց սրտեր առ հայրենեաց Հայր Ներսէս»։

Ընկերութեան վարչութիւնն անմիջապէս յետոյ հեռագրեց իրողութիւնն ի Վիէննա։

Ամեն պատկերու մէջ ընդհանուր ուշադրութիւն դրաւեց Բաղաւի հայ երիտասարդութեան պսակը զոր Պ. Գրիգոր Նիկողոսեան ի գլխաց այդ երիտասարդութեան բերաւ պետերդել Ներսէս Սրբազանի շիրմին վրայ։ Ճանապարհին հանդիսաւոր «Կեցցէ՛ Բաղաւ Հայ Երիտասարդութիւնը» կը գոչէին սրանչանալով այդ պսակին և երիտասարդաց։ Բաղաւի երեսփոխանը ներկայացաւ. Կրօնական և Քաղաքական ժողովոյ և յայտարարեց Բաղաւի վրդովմունքն։ Կրօնական և Քաղաքական ժողովոյ իրենց կողմանէ յայտնեցին իրենց խորին շնորհակալութիւնն երբեն և երախտապարտութիւն առ Բաղաւի հայ երիտասարդութիւն։ Մասնաւոր պատգամաւորութիւն մը քննելով Պ. Գրիգոր Նիկողոսեանի՝ գնայ դեռեղել պսակը Ներսէս Սրբազանի շիրմին վրայ, պատշաճ աղօթքներ ընելով։

Խմբագրութիւնս ընդունեցաւ երեմի այլ հեռագիր Բաղաւի Մարդասիրական ընկերութեան կողմանէ պսակ մը դնելու համար, և առ այս հարկ եղած պատրաստութիւնները կը տեսնէ։

Կիրակի օրն, հոգելոյս Ս. Պատրիարք Հօր դագաղին նուիրեալ պսակներուն մէջ յիշատակութեան արժանի է նաեւ Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան պսակն, որ յոյժ շքեղ և զարդարուն էր։

Սեբաստիայ Սենեքերիմեան ընկերութիւնը գաւառական ընկերութեանց մէջ միակ մարմինն եղաւ ի Կ. Պոլիս որ յարգանաց ցոյց մ'ըրաւ առ հանգուցեալ Ս. Պատրիարք Հայրն։ Ընկերութեան Դիւանն՝ Ատենապետ Յովհաննէս էֆէնտի Դարբիէրեան, Ատենադպիր Յակոբ էֆէնտի Ալէքսեան, գանձապետ Կարապետ էֆէնտի Բրուտեան և Գործադիր ժողովոյ անդամներէն Խորիկեան և Զարգարեան էֆէնտիներն խմբովին ներկայանալով, գեղեցիկ պսակ մը գրին գագաղին վրայ։ Ընկերութեան վարչութիւնն կիրակի օրն հեռագրաւ հրահանգ տուաւ իւր տեսչութեան ի Սերաստիա, որպէս զի ընկերութեան բոլոր վարժարանք երեք օր գոց մնան ի նշան սգոյ։

Միջագիւղի Թաղ. խորհուրդն պաշտօնէ կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ կիրակի օր տեղւոյն քարոզիչ Ց. Մ. Վ. Աշտ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ վասն հանգստեան հոգւոյ Ներսէս Ս. Պատրիարքի։

Կիսանամք թէ Միացեալ Ընկերութեանց Կեդրոնական ժողովն յառաջիկայ կիրակի յարաբաստիր նիստ պիտի դուսարի, և իւր նիստերը պիտի դադրեցնէ մէկ ամիս ի նշան սգոյ առ հանգուցեալ Ց. Պատրիարք Հայրն, բարերար և պաշտպան ընկերութեան։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ռուսական Խորհրդոյ Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւն

Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան Ռուսական խորհուրդն, ի սուգ երջանկայիշատակ Ս. Պատրիարք Հօր վախճանման, որոյ է իւր վարուն շաբաթական նիստը չդումարել։

31 Հոկտ. 1884

Տրապիզոնի Գաւառական ժողովն ինչպէս ի Պատրիարքարան, նոյնպէս և առ ինքն Դեր. Տ. Դարեգին Ծ. վարդապետ Սրուանձտեանց հեռագրեր է Տրապիզոնի առաջնորդ ընտրուած լինելն։

Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Դեր. Տ. Ստեփանոս Ծ. վարդապետ քանի մը օրէ հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուի։

Մեր յարգոյ պաշտօնակից Տիգրան էֆէնտի Ճիլէլեկեանի զաւակն մեռած է նախընթաց օրն, և յուղարկաւորութեան հանդէսն կատարեցաւ երէկ վայելուչ շքով։

Մեր ցաւակցութիւնը կը յայտնեմք մեր յարգոյ պաշտօնակցին։

Միջագիւղի վարժարանին շինութիւնն ատրատ լինելով բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ շաբթու մէջ։

Տփղիսէն մեզ կը գրեն.

«Արդէն Գայանեան և Յովհաննեան օրիորդական դպրոցներին տուած է նոր ծրագիրը Նանովսկիից (ընդհանուր տեսչուն կառավարութեան կողմէ Կովկասու վարժարանց) որը այցելել է այդ երկու ուսումնարաններին։ Հոս արարձական մի քանի ժողովներից յետոյ ինչպէս տատմ են Յովհաննեան ընդունել է իւր դպրոցը յանձնել կառավարութեան կամքին։ Ուրիշ մի քանի ուսումնարաններին էլ հրամայուած է գործադրել տրուած ծրագիրը։ Մանրամասնութիւններ դեռ չկան. խնդիրը ինչ կերպարանք կառնու կը գրեմ ձեզ. բայց ինչ որ էլ լինի ես հաստատ համոզուած եմ որ այդ բանը անկասկած կը գործադրուի, երբ արդէն յայտարարել է կառավարութիւնը. մենք վաղուց սպասում էինք դրան, և ոչինչ էլ չենք կարող անել, դա պարզ է։»

Ա. Զ Դ

Արեւելքի շաբաթ աւուր թիւն սպառած ըլլալով վերստին տպուած է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսական դեսպանը, դեսպանուհին և նորա քոյրը Բրէսատէպա մարգիզուհին պատիւ ունեցան երկուշաբթի երեկոյ կայսերական պալատը մեծ-Եպարքոսն, Արտաքին գործոց նախարարն, Վսեմ. Ցատեան Յարութիւն էֆէնտի, Տիկնին և կայսերական տիկնանց Թարգման օրիորդ Ցատեան։

Ն. Վեհափառութիւնն սիրալիր ընդունելութիւն ըրեր է իւր հիւրերուն և սեղանէն յետոյ հրաւիրեր է դեսպանուհին և նորա քոյրն Տիկնանոցն այցելել։ Ի վերջոյ, Օգոստ. Սուլթանը բարեհաճեր է Շէֆգաթլի պատուանշանն շնորհել առ տիկին Բրէսատէպա։

—

Կըսուի թէ ֆրանսական դեսպան տը Նոայլ մարքիզը Մատրիտի դեսպան պիտի անուանի։

—

Կ. Պոլսոյ հոլանտական նորընտիր դեսպան Պ. Թէլթս երկուշաբթի պատիւ ունեցաւ Օգոստ. Սուլթանին ներկայանալ և իւր պաշտօնական գրերը ներկայացնել։

Արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշա և արարողապետ Միւնիր փաշա ներկայ էին ընդունելութեան պահուն։

—

Կայսերական հրամանաւ, հանրագուտ շինութեանց նախարար Բարիֆ փաշա ձեռնարկած է Մեծամաւ Ուսուցչի Նաֆա անուն պարբերական հանդիսի մը հրատարակութեան, որոյ առաջին թերթն ելաւ։ Այս հանդիսի նպատակն է կարեւոր տեղեկութիւններ հաղորդել հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ գործոց վրայ։

Ինչպէս արդէն ծանուցուած էր, ֆրանսական դեսպան Տը Նոայլ Մարքիզը իւր տիկնոջ և որդւոյն հետ Ֆրանսա ուղեւորեցաւ այս չորեքշաբթի։

Դեսպանատան բոլոր պաշտօնատարք մինչեւ շոգենաւ ընկերացան Ն. Վսեմութեան, նմանապէս մի քանի դեսպանք, և Մեծ Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին կողմէ թարգմանք յուղարկ գնացին։

—

Քրիմ գործոց նախարարին կողմէ թարգմանք յուղարկ գնացին։

Էվգաֆի և երմտական նախարարք և դատական նախարարութեան խորհրդական Վահան էֆէնտի նախընթաց օրն իրը յանձնաժողով գումարեցան կրթական պաշտօնատան մէջ, ընդ նախագահութեամբ կրթական նախարար Մուսթաֆա փաշայի, և խորհրդակցեցան Թուրքիոյ մէջ կրթութեան ծաւալման ինչ ինչ միջոցներու վրայ։

Թարիգ, իւր երէկի թուով խօսելով կրթական խնդրոյն վրայ, կ'ըսէ թէ ամէն բանէ առաջ հարկ է Օսմանեան Ակադեմիա մը հաստատել, ինչպէս հաստատուած էր հռչակաւոր Մեծ Եպարքոս Բէչիտ փաշայի օրով բայց այս պետական մեծ մարդուն մահէն յետոյ լքուած է։ Մեր պաշտօնակիցը կը յարէ թէ Թուրքերէն լեզուն պէտք ունի կոկուելու, որպէս զի արդէլը մը չմնայ կրթութեան և գիտութեանց յառաջդիմութեան։ Այս պատճառաւ Ակադեմիայի մը հաստատութեան խնդիրն կրթութեան նպատակ ուրիշ որեւէ խնդրոյ վրայ առաջնութիւն պէտք է ունենայ։ Կարգ մը ուրիշ նպատակներ ալ կան, կըսէ Թարիգ, որ կը հարկադրեն չյետաձգել ազգային Ակադեմիայի մը հաստատութեան գաղափարն։

—

Երկուշաբթի կէս օրին, նախարարք օսմանք մասնաւոր գումարում մ'ունեցան Մեծ Եպարգոսին պաշտօնատան մէջ, և օրուան կարեւորագոյն խնդրոյն վրայ խորհրդակցեցան։

Կրսուի թէ երմտական նախարարութիւնը կը բանակցի Օսմ. կայսերական Պանքային հետ, որպէս զի բաւական քանակութեամբ արծաթ մանր դրամ կոխել տայ վերստին։

—

Մօնիթէօռ կըսէ, թէ Կ. Պոլսոյ անդրլիական դեսպանութեան պաշտօնին պիտի կոչուի Բեգրսպուրկի այժմեան դեսպան Սըր Էտուարտ Թորնթոն։

—

Առողջապահական Միջազգային խորհուրդն արտասովոր նիստ բրաւ այս երկուշաբթի, քոլերային ի Թուրքիա ներմուծումն արգիլելու միջոցներուն վրայ խորհելու համար։ Յայտնի է թէ քոլերան կը ճարակի այս պահուս ի Բարիզ, ուր բաղում կոտորած կընէ։ Յետերկար վիճաբանութեան, որոշուեցաւ փոխանակ 5ի 10 աւուր քարանթինայի ենթարկել Վառնայէն և Օռէսայէն եկող շոգենաւերն և հինգ աւուր քարանթինայի ենթարկել Սէլաստաբոլէն եկող շոգենաւուց համար արդէն հաստատեալ քարանթինան կը մնայ։

Գերմանացի ծովային սպայ Սգարլ փաշա, որ Օսմանեան կառավարութեան մէջ կը գտնուի, պաշտօն ստացեր է պատերազմական պիտոյից փոխադրութեան միջոցները խորհիլ, այժմեան պատերազմական փոխադրանաւուց վերանորոգութեան ձեռնարկել և շոգենաւային օտար ընկերութեանց հետ պայմանագիր մը պատրաստել սոյն կարգի պիտոյից փոխադրութեան համար։ Սգարլ փաշա պիտի քննէ նմանապէս թէ Մախսուսէի շոգենաւք մին 7 չեւ. ա'ր սահման կրնան ծառայել այս գործին։

—

Վիեննայի Բոլիթիկէ Քորէսբոնտէնց լրագիրը սապէս կը հերքէ այն լուրը զոր արդէն ինքն իսկ տուած էր, թէ Աշչիերացի բաղում հայ ընտանիքներ կը պատրաստուին Ռուսիա գաղթել։

«Կը հաւատան մեզ գլխաւորաբար, կըսէ Վիեննայի թերթը, թէ անստոյգ է որ այս հայ ընտանիքներ որոշած լինին գաղթել՝ օսմանեան իշխանութեանց կողմէ կարծեցեալ կեղեքմանց պատճառաւ»։

(Մ. Ա. Ի. Ա.)

—

Գանձային պաշտօնատան մէջ ծրագիրը, որ հէվալներու կարգադրութեան կը վերաբերի, Գեռական խորհրդոյ կողմէն վաւերացուելէն յետոյ յանձնուած է յատուկ ժողովոյն։ Այդ ծրագրոյն համեմատ հէվալներու փոխարէն մանաւոր տոմսակներ պիտի տըրուին վճարելի անցեալ տարիներէ մընացած պարտքներով։

Շքեղորայի կուսակալ Մուսթաֆա փաշա Պրանսէն կը հեռագրէ, թէ հռչակաւոր աղաղակաւոր Սայիտ Մէլհեթայի խումբը ձերբակալուեր է՝ ոստիկանաց հետ արիւնուռչտ կռիւ մը յետոյ, յորում աղաղակաւոր իւր երեք ընկերներով սպանուեր է։

—

Եէմէնէն կը գրեն թէ Հիւսէյնսայի Զիպէյէր գաւառակին կառավարական գանձէն հինգ հազար ոսկիի գումար մը իւրացուցեր է Եվգաֆի և տասնորդի տեսուչն։ Միւս կողմէ գաւառին տրոց գանձումն ամենուրեք դժուարութեանց պատահելուն պատճառաւ, ամենատիպոգրական ծախուց վճարումն իսկ կը յետաձգուի։ Այսոր համար, կըսէ Սանաայի պաշտօնական լրագիրը, հարկ գտաւուեր է գունդ մը կանոնաւոր զօրք տանիլ յիշեալ տրոց գանձման համար, որ 8 միլիոն ղրուշի կը հասնի միմիայն Արդի գաւառակին մէջ։

—

Առջի օրը Տերիւիշ մը Բերայի չիտակ ճամբէն գացած պահուն Ռուսիոյ հիւպատոսարանին առջեւ յանկարծամահ եղաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Զալաթիա, 1 Նոյեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

Սամսուն Լիմանքայի վրայ (պանքայէն)	110
» » » (վճռեալեն)	109 3/4
» Բարսի » (պանքայէն)	22 90
» » » (վճռեալեն)	22 97 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԱԲԵՐԷՆ

Օսմանեան Քոնսուլիատ

Երէկ 8 հոգի մեռան քոլերայէ յՕրան։	
ԱՍԻԱՅԻ ԶՐԱՆՑ	
Խամայիլիա 11 Նոյմ.	
Նոյեմբեր 1 էն մինչեւ 10 Սուէզի ջրանցքէն անցնող նաւուց թիւն է 64 և տասնորեայ հասոյթն 1,240,000 ֆրանք։	

ԱՀԱՅՆ ՌԻԻԳԷՐ

ՍՈՒՏԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գահիրէ, 8 Նոյեմբեր

Սըր Իվրին Պէյրլիի հեռագիր մը ստացաւ Լորտ Ուոլսլիէն ի Տոնկոլա ծանուցանող թէ բնաւ հաստատութիւն դտած չեն այն գրոյցք թէ Կորոտն դերի ինկեր է ապրատատաց ձեռք և Խարդում գրաւուեր է։

Սակաւաթիւ ապստամբք համախմբեալ կը գտնուին ի Քորչամպատ որ Խարդումի հիւսիսակողմը (դէպ յԵգիպտոս) կը գտնուի։ Անգլիական զօրքերէ մեծ դժուարութեանց կը հանդիպին՝ ջրվէժներէն անցնելու համար յԱմպիկոլ։ Յաջողացութիւնն յոյժ յաջող է և դեկտեմբերէն առաջ չյուսացուիր որ անգլիական զօրքերն ընդհանրապէս յառաջանան։

ՀՆԴԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆԱԽԱԼԵԶՈՒ

Քաղկեդոն, 29 Հոկտ. 1884

Մեր սրտագին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք այն թէ՛ դավեստից և թէ՛ դիտողութեանց փոխարէն, զոր Մեծարոյ Հ. Յոսեփան Նազբենան կը գրէ Աղեքսէլի մէջ մեր Հնդեւրոպական Նախալեզուին առթիւ իբրեւ մասնագէտ անձ։

Ցայտնի բան է, ուստի և լուսաւոր է, որ ունի երբ կը դիտէ նաեւ թէ կարծեաց տարբերութիւնը դիտութեան չի վնասեր և թէ երկու աչք մէկէն աւելի լուսաւոր կրնան տեսնել ու ճշդել։ Սակայն առնկատմամբ դիտողութեան արժանի կէտ մը կայ, որուն մեծ ուշադրութիւն հարկ է նուիրենք։ Եթէ դիտունք ու քննիչք միաբանին սկզբանց և օրինաց հպատակին, այն ատեն կարծեաց զանազանութիւնն օգտակար է և կրնայ պատահիլ այն բանին վրայ, որ տակաւին բաւական յայտնի չէ և կամ այլ և այլ մեկնութիւն կրնայ տանիլ։ Իսկ եթէ քննիչը նոյն սկզբամբք և օրինօք չեն շարժիր, այն ժամանակ՝ կարծեաց տարբերութիւնը բնաւ կարեւորութիւն չունի և իրին աւելի լուսաւոր ըմբռնելու չէ թէ միայն չի ծառայեր, այլ երբեմն նոյն իսկ յայտնի ճշմարտութեանց վրայ կրնայ երկրայանաց քող ձգել։

Հնդեւրոպական լեզուաց համեմատական գիտութիւնն ու քննութիւնը բաւական հաստատուն սկզբանց և օրինաց կը ծառայէ, զոր նշանակելու ջանացած ենք մենք ալ մեր նախալեզուին մէջ գտնէ ընդհանրապէս։ Այդ ասոնց մեծարանք ընծայելու պարտական են լեզուաքննիչք, եթէ կ'ուզեն որ իրենց հետազօտութեանց արդիւնքը գիտական արժէք ունենայ։ Իսկ այս օրինաց դիտաւորներն սա երկուքն են՝ որ լեզուաբերզուի հետ համեմատելու առեն՝ համեմատութեան եզերք իրարու յարմարին թէ՛ հնապէ և թէ՛ գոյէ հանդանօք։ Ուրեմն նշանակութեան ու տաւադարձութեան օրէնք երկու անխախտելի հիմունք են, որոնց վրայ հիմնուած է արդի լեզուագիտութեան շինուածքն։ Առանց պահպանողութեան նոյն օրինաց՝ անկարելի է որ մարդ հետազօտութեան միջամուխ ըլլայ անկասած, և ապահով արդասիք չտնի անկէ։ այլ կը թափառի երեւակայութեան բաւղին մէջ առանց ելք գտնելու, որով թէ՛ ժամանակ և թէ՛ աշխատութիւն կը կորսուի վայրապար։

Մենք ալ երբեմն (երբ դեռ նոր սկսեր էինք լեզուաց համեմատութեան, իրաւամբ բաւական չհամարելով հայ լեզուին վրայ օտարազգի հայագիտաց ըրած խուզարկութիւնները) սատիկ եռանդով բորբոքած կարծէինք թէ գրեթէ ամբողջ հայ բառարանը կրցանք դուստր լեզուաց հետ համեմատել, ուստի և այդ տաժանելի, խորին և երկար քննութեանց կարօտ գործը պիտի կարենանք քիչ ժամանակի մէջ մենք գլուխ հանել։ Նոյն միջոցին՝ լեզուաքննական օրինաց հպատակելու հարկ բնաւ չէինք զգար և ծանօթ սկզբունքն արհամարհելով նորագիւտ օրէնք հաստատելու հեւտանուտ էինք՝ նոյնպէս չխորհելով բաւական ծանրութեամբ։ Սակայն բարեխտութեամբ երկար չտեւեց սոյն մեր պատրանքն և լեզուաքննական լուրջ երկասիրութեանց մտադիր ընթերցուածն՝ զմեզ մեր ցնորից քաղցր երազներէն արթնցուց։ Ճանչցանք այնուհետեւ մեր քննելի նիւթին զանազան դժուարութիւններն և մեր բոլոր կարծեցեալ գիւտերն արհամարհելով հաստատուն օրինաց և սկզբանց համեմատ դարձեալ սկսանք մեր հետազօտութիւններն համեմատութեամբ։

Այդ մեր դիտողութիւններով թէեւ չենք գիտեր մեր Մեծարոյ Քննադատին խրատալ բնաւ, վասն զի կը բաղձանք որ սոյն դգուշութիւններն ինք ըրած ըլլայ արդէն, սակայն չենք կրնար նաեւ մեր երկիւղը չը յայտնել, որ մեր կարծեաց հետ չատ նմանակարծիք չգտնուին՝ մի՛ գուցէ բառերն համեմատելու խոտորնակ եղանակէ մը բղխած ըլլայ։ Նոյն մեր կասկածն աւելի իրաւունութիւն ստացած է՝ նկատելով այն ամէն դիտողութիւններն որ մեկի ըրած է, և որոնց գտնէ քանի մը հատը կ'ուզենք քննութեան փորձաքարով զննել։

Նախ չենք ըմբռներ թէ սանսկրիտ լեզուի ինչո՞ւ այնչափ կարեւորութիւն կուտայ և կ'ուզէ հայ բառերը միայն նոյն լեզուի հետ բաղդատել, որուն հետ հայերէնի ազգականութիւնը բաւական հեռաւոր է։ Մեր և այլ հայագէտ նոր լեզուագիտաց կարծիքն ընդհակառակն սա է, որ մեր լեզուն ուրիշ քոյր լեզուներու հետ մանաւանդ պէտք է բաղդատել, որոնց հետ՝ որչափ կ'երեւայ՝ երբեմն (գտնէ չատ հեն ժամանակներն) Հայք մերձաւորագոյն յարաբերութեանց մէջ գտնուած են, այսպիսի են Պարսք, Յոյնք, Գերմանք։ Իսկ Մեծարոյ Գրագատն հնդիկ լեզուին այնչափ յարեալ է, մինչեւ մէկը կրնայ կարծել թէ հայ բառաւն անոր մէկ գուստրը կ'ուզէ ընել։ վասն զի այն ամէն համեմատութիւններն որ ըրած է հայ ու հնդիկ լեզուներու, ուրիշ կերպով չեն կրնար մեկնուիլ բայց եթէ մարդ դատեր յարաբերութիւնն ընդունելով կամ փոխառութիւն ենթադրելով, որ սակայն հաւասարապէս աններելի է։ ահա քանի մը օրինակ։

Նա կ'ուզէ որ մեր գ-ԷՅՐ բառն — զոր մենք gar (կլանել, ուտել) արմատին կրկնաւոր gar-gar ձեւէն մեկնած էինք բաւական հաւանականութեամբ — հնդիկ vrkodara (գայլորովայն=անյագ, չատակեր) բարդ բառն ըլլայ, որ սակայն ո՛չ նախալեզուական այլ յատկապէս սանսկրիտ բառ է, ուստի և Հայք զայն չէին կրնար նախապէս ժառանգութեամբ ստացած, բայց նաեւ և ոչ յետոյ փոխառութեամբ ընդունած ըլլալ։ վասն զի այդ վերջին դիպուածն ալ զուրկ է բնաբերմին պատմական հաստատութենէ։ Արդ մեզի թոհեմութիւն չերեւար՝ նա թէ անհնարին բռնաբռսութիւն է՝ բնիկ հայ պէտքին բնական ու դիւրին մեկնութիւնն ուրանալով, նոր խնամ ու ռացատրութիւն բեռցնել վրան՝ որ հաւանականութեան իրաւունք չկրնար ամենեւին ունենալ։

Նոյնպէս չենք կարող հաւանիլ այն մեկնութեան զոր կուտայ ինք հայ հաւ՝ միջարկութեան, զոր մենք հայ-հայել կրկնականին հետ կցած և պարսիկ նոյնաձայն ձայնարկութեանց քով դրած էինք։ Մեր բարեկամն կը համարի թէ հայ հաւ՝ սանսկրիտի բառ է և կը բխէ նոյն լեզուի hu (գոչել, կոչել) արմատէն։ Սակայն թող տալով provocationիմաստն որ մեր հայ հաւ՝ միջարկութիւնը չունի, կը հարցնենք՝ կրնայ ինք մեզի նոյն իսկ մէկ ապահով օրինակ տալ, որուն վրայ մեր հ ձայնը հնդիկ լեզուի նոյն ձայնին պատասխանէ։ Այդ հնդկական ձայնը նոյն լեզուին մէջ նախալեզուական gh, bh, ph բարդաձայներէն մնացած լսկ չունէ մ'է, մինչդեռ մեր հ չունէն, ըստ օրինի, նախալեզուին s և p ձայներուն սերունդ է։ Ուրեմն օ՛րչափ տարբեր են ծագումնք հայ ու հնդիկ հ չունէրն, ուստի և ինչչափ կրնայ մոլորիլ այդ երկու լեզուներն համեմատող՝ եթէ երկուքին ալ տաւադարձական օրինաց լաւ ուշադրութիւն չ'ընծայեր։

Գէջն ու գառն var (ծածկել) արմատէն չատ բնական ու դիւրին կերպով կրնայ ծագիլ, վասն զի թէ՛ խնամի և թէ՛ տաւերու յարմարութեան կողմանէ նոյն բաղդատութիւնը չէ թէ միայն ներելի, այլ նաև դրեթէ հարկ մ'է, վասնզի ասկէ աւելի հաւանական համեմատութիւն կարծենք անկարելի է գտնել։ Քոյր լեզուներն ալ ունին չատ մը բառեր գէջն ու գառն նշանակութեամբ, որոնք նոյն արմատէն իրենց դիւրին մեկնութիւնը կը ստանան և իրօք ալ բնական էր որ մեր նախահայրք գառն իրբեւ ծածկեալ, ըգեցեալ, և գէջն իրբ անոր ծածկոյթն, ըգեցուած նկատէին։ Իսկ հնդկական joman բառին հետ թէև նշանակութեամբ կը նոյնանայ գէջն, սակայն հնդիկ լեզուն նոյն համեմատութիւնը խտիւ կ'արդելու, վասնզի սովորութիւն չունի նախաձայն v ձայնը կլլել։

Դարձեալ աններելի է դոբսովել բայն դոբ=սովել բաժնել և առաջին մասը նոյնացնել հնդիկ լեզուի dus նախդրին հետ, զոր մենք ունինք հատարկօրէն դ-ԷՅ (դ-ԷՅ-մակ, դ-ԷՅ-ուար դ-ԷՅ-եմ ևն), այլ ոչ երբէք դոբ (կամ դոբ) ձեւով, որ կարենանք ըսել գտնէ հաւանականութեամբ մը թէ դոբսովել յոյժ սովել կը նշանակէ։ Ապահով ենք թէ մեր հնդիկ լեզուի տեղեակ բարեկամն ալ քաջ գիտէ՝ որ հնդկական լեզուի նոյն նախդրին բուն ձեւը dus է, որ դ-ԷՅ ձեւն այն առեն միայն կ'առնու, երբ իրմէ եռա ձայնաւոր կամ հնչող բաղաձայն մը կուգայ։ Արդ՝ պէտք չունէին Հայք այդ երկրորդ դիպուածական ձեւը մուրալ հնդիկներէն, երբ իրենց արդէն ծանօթ էր նոյն նախդիրը դ-ԷՅ ձեւով, ուստի և դոբսովել եթէ արդեւոք նոյն նախդրով կազմուած ըլլար, հարկաւ դ-ԷՅ-սովել պիտի հնչէր։ Սակայն յայտնի է որ դոբսովել դոբսով՝ ծաբաթ նշանակող բառէ մը ածանցած է, որուն հետ կը համեմատին հնդկերէն trshu, գոթացերէն thaursu (ծարաւի) բառերն, որոնց նոյնանշան նախալեզուական tars (ցամաքել) արմատն նաև Բարշամել և Բարտամել բայերը կը ծագին, ինչպէս նախալեզուին մէջ նշանակած ենք արդէն։

Նմանապէս եղբայր բառին առաջին եղ վանկն ըմբռնելու հարմար չենք գիտեր ինչ հարկ կայ յանկարծ սեմական լեզուաց դիմել և արաբական ալ որոշիչ նախդրով անոր կազմութիւնը մեկնել, երբ միւս կողմանէ բազմապատիկ օրինակներով հաստատուած և ընդունուած երեւոյթ մ'է դ (ինչպէս նաև լ, ր) տառին տեղափոխութեան մասնութիւնը։ Ի՞նչ պատճառ կրնայ յառաջ բերուիլ որ Հայերը դրդած ըլլայ երբեմն նոյն անպէտ և աննշանակ փոխառութիւնն ընելու այնպիսի ազգէ մը, որուն լեզուի ոգին ու յօրինուածն իրենն բոլորովին հակառակ է։ Ստուգիւ եղբայր սեմական որևէ լեզուի հետ կցորդութիւն չունի, այլ նախնին դրաբիտական անխառն բառ մ'է՝ հնագոյն Բէղայր (և սա bhrâtar) ձեւէն ծագումառած և ղի առաջ անցնելով է ձայնի յետնարան մ'ալ ընդունած, որ կը պահանջուէր ալ, վասնզի դբայր հնչել դիւրին չէ։

Զկայ մեր լեզուէն և ոչ մէկ ապահով օրինակ, որով կարենայ ցուցուիլ ստուգութեամբ թէ նախալեզուան v կարող է մեր մէջ կ ձայնի դառնալ, թէև մեր բարեկամը կը դիտէ թէ այդ արդէն ծանօթ է։ Իրաւ է որ ա՛էռաբ բառին մէջ կ՝ նոյնիսկ ծագումմ մը կը ցուցնէ, սակայն չատ յայտնի է որ հոս բուն է է կ ի դարձողը նախընթաց ի պատճառաւ, որմէ ետքն ա՛յլ ևս չէր կրնար է դիմանալ անոր հետ միատեղ հընչուելով, վասնզի sg կամ սգ միատանական չեն, իրարու չեն համաձայնիր, այլ հարկաւ կը հնչուին sk կամ սկ, որ մէկ մէկու միատանական կամ համաձայն են։ Այս կը պահանջուին տառերու համաձայնութեան օրէնք։ սա նկատմամբ տե՛ս նաեւ Հնդ. Նախալեզու էջ 73։ Իսկ ճշմարտութենէ բոլորովին կը խոտորի երբ նաեւ կը կարծէ թէ զանդիկ լեզուին մէջ ալ այդ բառը նոյն փոփոխութիւնը կրած է, եւ հետեւապէս կը գրէ kaçura և qaçura, q տառաւար է ho ձայներու կամ ասոնց միատառ գրութիւնն է լոկ և k էն տարբեր ծագումն ունի։ Գարձեալ դիտելու է որ Աւեստայի բարբառը ձայնը ոչ k ի կը փոխէ ոչ ալ gի, այլ կ'ուտանգ անվթար, իսկ նոյն ձայնափոխութիւնը միայն նոր պարսիկ լեզուի յատուկ է։

Ո—ԱՐ=(սուար) բառին տրուած մեկնութիւնը բռնազբօսիկ համարելու բաւական փաստ չկայ։ վասն զի ԱՐԱՐ (տարու), ԵՐԱՐԷՆ (նուգղն) և մանաւանդ ԱՊԷ (գաս) բառերուն տեղափոխեալ ձեւերն, ինչպէս որ նշանակած ենք մեր մատենին մէջ, բարձր հաւանականութիւն մը կուտան նոյն մեկնութեան։ նա թէ նախատհվին առաջին բառերէն ըլլալով թերևս ՍՍԱՐ՝ աւելի հիմնական է զոյն քոյր լեզուաց մէջ ալ գտնել քան թէ անոնցմէ պատեալ՝ ՍՍԱՐ=ՎՍԱՐ իբր ղեցուցիչ ընկալնել, վասն զի նշանակութեան կրմանէ ալ կարծենք այնչափ յարմար չէ, որովհետեւ չենք կրնար պատճառութիւն մը գտնել թէ ինչո՞ւ մանչ զաւակն ղեցուցիչ պիտի անուանուէր։ Մեր կարծեաց համեմատ նախալեզուան առաջին բառերուն մէջ ղեցուցիչ դաղափարն որոնել չատ տարաբնական հաւանականութիւն մը միայն կրնայ ունենալ եթէ իսկապէս անհաւանական չէ։

Կրնայինք մեր դիտողութիւններն աւելի երկարել եւ տարածել նաեւ ֆարսիք, եբրէ հանդարձել, տասանալ և այլն բառերուն վրայ, որոնց արուած մեկնութեան չենք կրնար մենք միանգամ գտնուիլ Մեծարոյ Գրագատին հետ։ Սակայն այդչափն ալ բաւական է ցուցնելու համար՝ թէ նախալեզուին հեղինակն ընդհանրապէս ապահով սկզբանց վրայ յենլով համեմատութիւններն ըրած է, մինչդեռ իրեն դէմ հանուած առարկութիւնները լեզուագիտական սկզբունք այնչափ չեն յարգեր դժբախտաբար։

Մեր պաշտպանողական դրութիւնը չաւարտած վերջին ծանր դիտողութեան մ'ալ պատասխանելու ենք։ Այդ՝ Մեծարոյ Քննիչը սխալմամբ կը կարծէ թէ մենք հնդիկ բառգանձին հարատաս հնչումը փոխած ըլլանք, Նոյն լեզուին, օրինակի աղագաւ, d ձայնը դով եւ t ն գով, ցն գով եւ kն կով որ փոխանակեցինք, փոփոխութիւն ըրած բնաւ չենք կրնար համարուիլ, թէեւ այն այնչափ տարբերութիւն չունի թէ միայն ներելի, այլ նաև դրեթէ հարկ մ'է, վասնզի ասկէ աւելի հաւանական համեմատութիւն կարծենք անկարելի է գտնել։ Քոյր լեզուներն ալ ունին շատ մը բառեր գէջն ու գառն նշանակութեամբ, որոնք նոյն արմատէն իրենց դիւրին մեկնութիւնը կը ստանան և իրօք ալ բնական էր որ մեր նախահայրք գառն իրբեւ ծածկեալ, ըգեցեալ, և գէջն իրբ անոր ծածկոյթն, ըգեցուցիչ նկատէին։ Իսկ հնդկական joman բառին հետ թէև նշանակութեամբ կը նոյնանայ գէջն, սակայն հնդիկ լեզուն նոյն համեմատութիւնը խտիւ կ'արդելու, վասնզի սովորութիւն չունի նախաձայն v ձայնը կլլել։

Դարձեալ աններելի է դոբսովել բայն դոբ=սովել բաժնել և առաջին մասը նոյնացնել հնդիկ լեզուի dus նախդրին հետ, զոր մենք ունինք հատարկօրէն դ-ԷՅ (դ-ԷՅ-մակ, դ-ԷՅ-ուար դ-ԷՅ-եմ ևն), այլ ոչ երբէք դոբ (կամ դոբ) ձեւով, որ կարենանք ըսել գտնէ հաւանականութեամբ մը թէ դոբսովել յոյժ սովել կը նշանակէ։ Ապահով ենք թէ մեր հնդիկ լեզուի տեղեակ բարեկամն ալ քաջ գիտէ՝ որ հնդկական լեզուի նոյն նախդրին բուն ձեւը dus է, որ դ-ԷՅ ձեւն այն առեն միայն կ'առնու, երբ իրմէ եռա ձայնաւոր կամ հնչող բաղաձայն մը կուգայ։ Արդ՝ պէտք չունէին Հայք այդ երկրորդ դիպուածական ձեւը մուրալ հնդիկներէն, երբ իրենց արդէն ծանօթ էր նոյն նախդրը դ-ԷՅ ձեւով, ուստի և դոբսովել եթէ արդեւոք նոյն նախդրով կազմուած ըլլար, հարկաւ դ-ԷՅ-սովել պիտի հնչէր։ Սակայն յայտնի է որ դոբսովել դոբսով՝ ծաբաթ նշանակող բառէ մը ածանցած է, որուն հետ կը համեմատին հնդկերէն trshu, գոթացերէն thaursu (ծարաւի) բառերն, որոնց նոյնանշան նախալեզուական tars (ցամաքել) արմատն նաև Բարշամել և Բարտամել բայերը կը ծագին, ինչպէս նախալեզուին մէջ նշանակած ենք արդէն։

Նմանապէս եղբայր բառին առաջին եղ վանկն ըմբռնելու հարմար չենք գիտեր ինչ հարկ կայ յանկարծ սեմական լեզուաց դիմել և արաբական ալ որոշիչ նախդրով անոր կազմութիւնը մեկնել, երբ միւս կողմանէ բազմապատիկ օրինակներով հաստատուած և ընդունուած երեւոյթ մ'է դ (ինչպէս նաև լ, ր) տառին տեղափոխութեան մասնութիւնը։ Ի՞նչ պատճառ կրնայ յառաջ բերուիլ որ Հայերը դրդած ըլլայ երբեմն նոյն անպէտ և աննշանակ փոխառութիւնն ընելու այնպիսի ազգէ մը, որուն լեզուի ոգին ու յօրինուածն իրենն բոլորովին հակառակ է։ Ստուգիւ եղբայր սեմական որևէ լեզուի հետ կցորդութիւն չունի, այլ նախնին Բէղայր դբայրաբար անխառն բառ մ'է՝ հնագոյն Բէղայր (և սա bhrâtar) ձեւէն ծագումառած և ղի առաջ անցնելով է ձայնի յետնարան մ'ալ ընդունած, որ կը պահանջուէր ալ, վասնզի դբայր հնչել դիւրին չէ։

Զկայ մեր լեզուէն և ոչ մէկ ապահով օրինակ, որով կարենայ ցուցուիլ ստուգութեամբ թէ նախալեզուան v կարող է մեր մէջ կ ձայնի դառնալ, թէև մեր բարեկամը կը դիտէ թէ այդ արդէն ծանօթ է։ Իրաւ է որ ա՛էռաբ բառին մէջ կ՝ նոյնիսկի ծագումմ մը կը ցուցնէ, սակայն չատ յայտնի է որ հոս բուն է է կ ի դարձողը նախընթաց ի պատճառաւ, որմէ ետքն ա՛յլ ևս չէր կրնար է դիմանալ անոր հետ միատեղ հընչուելով, վասնզի sg կամ սգ միատանական չեն, իրարու չեն համաձայնիր, այլ հարկաւ կը հնչուին sk կամ սկ, որ մէկ մէկու միատանական կամ համաձայն են։ Այս կը պահանջուին տառերու համաձայնութեան օրէնք։ սա նկատմամբ տե՛ս նաեւ Հնդ. Նախալեզու էջ 73։ Իսկ ճշմարտութենէ բոլորովին կը խոտորի երբ նաեւ կը կարծէ թէ զանդիկ լեզուին մէջ ալ այդ բառը նոյն փոփոխութիւնը կրած է, եւ հետեւապէս կը գրէ kaçura և qaçura, q տառաւար է ho ձայներու կամ ասոնց միատառ գրութիւնն է լոկ և k էն տարբեր ծագումն ունի։ Գարձեալ դիտելու է որ Աւեստայի բարբառը ձայնը ոչ k ի կը փոխէ ոչ ալ gի, այլ կ'ուտանգ անվթար, իսկ նոյն ձայնափոխութիւնը միայն նոր պարսիկ լեզուի յատուկ է։

Ո—ԱՐ=(սուար) բառին տրուած մեկնութիւնը բռնազբօսիկ համարելու բաւական փաստ չկայ։ վասն զի ԱՐԱՐ (տարու), ԵՐԱՐԷՆ (նուգղն) և մանաւանդ ԱՊԷ (գաս) բառերուն տեղափոխեալ ձեւերն, ինչպէս որ նշանակած ենք մեր մատենին մէջ, բարձր հաւանականութիւն մը կուտան նոյն մեկնութեան։ նա թէ նախատհվին առաջին բառերէն ըլլալով թերևս ՍՍԱՐ՝ աւելի հիմնական է զոյն քոյր լեզուաց մէջ ալ գտնել քան թէ անոնցմէ պատեալ՝ ՍՍԱՐ=ՎՍԱՐ իբր ղեցուցիչ ընկալնել, վասն զի նշանակութեան կրմանէ ալ կարծենք այնչափ յարմար չէ, որովհետեւ չենք կրնար պատճառութիւն մը գտնել թէ ինչո՞ւ մանչ զաւակն ղեցուցիչ պիտի անուանուէր։ Մեր կարծեաց համեմատ նախալեզուան առաջին բառերուն մէջ ղեցուցիչ դաղափարն որոնել չատ տարաբնական հաւանականութիւն մը միայն կրնայ ունենալ եթէ իսկապէս անհաւանական չէ։

Կրնայինք մեր դիտողութիւններն աւելի երկարել եւ տարածել նաեւ ֆարսիք, եբրէ հանդարձել, տասանալ և այլն բառերուն վրայ, որոնց արուած մեկնութեան չենք կրնար մենք միանգամ գտնուիլ Մեծարոյ Գրագատին հետ։ Սակայն այդչափն ալ բաւական է ցուցնելու համար՝ թէ նախալեզուին հեղինակն ընդհանրապէս ապահով սկզբանց վրայ յենլով համեմատութիւններն ըրած է, մինչդեռ իրեն դէմ հանուած առարկութիւնները լեզուագիտական սկզբունք այնչափ չեն յարգեր դժբախտաբար։

Մեր պաշտպանողական դրութիւնը չաւարտած վերջին ծանր դիտողութեան մ'ալ պատասխանելու ենք։ Այդ՝ Մեծարոյ Քննիչը սխալմամբ կը կարծէ թէ մենք հնդիկ բառգանձին հարատաս հնչումը փոխած ըլլանք, Նոյն լեզուին, օրինակի աղագաւ, d ձայնը դով եւ t ն գով, ցն գով եւ kն կով որ փոխանակեցինք, փոփոխութիւն ըրած բնաւ չենք կրնար համարուիլ, թէեւ այն այնչափ տարբերութիւն չունի թէ միայն ներելի, այլ նաև դրեթէ հարկ մ'է, վասնզի ասկէ աւելի հաւանական համեմատութիւն կարծենք անկարելի է գտնել։ Քոյր լեզուներն ալ ունին շատ մը բառեր գէջն ու գառն նշանակութեամբ, որոնք նոյն արմատէն իրենց դիւրին մեկնութիւնը կը ստանան և իրօք ալ բնական էր որ մեր նախահայրք գառն իրբեւ ծածկեալ, ըգեցեալ, և գէջն իրբ անոր ծածկոյթն, ըգեցուցիչ նկատէին։ Իսկ հնդկական joman բառին հետ թէև նշանակութեամբ կը նոյնանայ գէջն, սակայն հնդիկ լեզուն նոյն համեմատութիւնը խտիւ կ'արդելու, վասնզի սովորութիւն չունի նախաձայն v ձայնը կլլել։

Դարձեալ աններելի է դոբսովել բայն դոբ=սովել բաժնել և առաջին մասը նոյնացնել հնդիկ լեզուի dus նախդրին հետ, զոր մենք ունինք հատարկօրէն դ-ԷՅ (դ-ԷՅ-մակ, դ-ԷՅ-ուար դ-ԷՅ-եմ ևն), այլ ոչ երբէք դոբ (կամ դոբ) ձե

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
287 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԼԱՆԻՒԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍՔԷՑՔ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ Սերպիական 1884 ի փոխառութեան արժէթղթոց վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ուրբաթ օր, Նոյեմբեր 14ին։

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ, 600,000 ֆրանք։ Կան նաեւ 1 բաժին 10,000 ֆրանքի, 1 բաժին 4,000 ֆրանքի, 2 բաժին 1,000 ֆրանքի, 5 բաժին 500 ֆրանքի, և 140 բաժին 100 ֆրանքի։

Ամբողջ տոմսին գինն է 20 ղրշ։ Դիմել առ

Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹՈ

Ղալաթիա, Քոմիսիոն խան, թիւ 18

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԱՐԴԻ ԼԵԶՈՒԻ

Բաժանեալ ի յխաուն և հինգ դասս

Ցօրինեալ ըստ նորագոյն դրութեան
Ի սէջս հայկական ուսանողաց
Ի ՏԻՄԻԹԵՈՍ ՁՈՒԱԳԵՆՆԷ

Դին 15 դահեկան

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՔԻՐԼԷՃ–ԳԱԲՈՒ, Թիւ 3 վաճառատան մէջ մեծ և փոքր քանակութեամբ կը վաճառուին հետեւեալները։
Հանքածուխ, ՆԻԼԲԱՍԼ և ԲԱՐՏԻՖ Զուլէի երկաթ, ԲԱԼՏԻՐ — թիւ 1.
Հանքածուխ, ՔՕՔ.
Ցոկուն աղիւս, ՔՕՎԼԷՆ.

Բոլոր այս ապրանքներն ընտիր տեսակէ են և ԽԻՍՏ ԱԺԱՆԴՆԵՐՈՎ կը վաճառուին։

ԻԼԱՆ

Տէրբասատէթ ժամատարմա ալայը էֆիրատընա մսխսուս դօղուշ վէ դարաղօլխանէլէրտէ իսթիմալ օլունմադ իւզրէ միւպայեասընա լուզում կէօրինան իլի եւէզ օն տօգուզ ատէտ սոճ մանկալընին միւնագասընա միւպաշէրէթ օլշոբզընտան, վէ սէնէի հալկէ թշրինի սանինին ծնունճը ճիւմաա իրթէսի կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէ յինատէն, պունէրի իթա իթմէյէ թիպիպ օլանէրին եէվմի մէգզիւրտէն եվվել հէր կիւն ժանսարմա տայիրէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

24 Թշրինի եվվել 300

2—3

ԻԼԱՆ

Տէրը սատէթ վէ միլայաթ վէ եվիկէի միւսթաղիլէ ժանսարմա մէ զապթիյէ ալայ վէ թապուրէրի էֆիրատը իչուն Խալիմա ապասընան օլմագ իւզրէ խմալ վէ միւպայեասընա լուզում կէօրինէճէք եամմուրլըգլէր շէհրը ճարիի բումինն եիկիրմի եէտինճի ճիւմաա իրթէսի կիւնինտէն իլթիպարէն միւնագասայա միւպաշէրէթ օլունաճաղընան՝ տէր էօհաէյէ թալիպ օլանէր շէրայիթի միւնագասայը անընմագ վէ նուամանէպանի տասի կէօրմէք իչուն թարիխի մէզգուրտէն իթիպարէն հէր ճիւմաա վէ բազար իրթէսի վէ բէնչշէնպիհ կիւնէրի ատաթ սէքիզատ ժանտարմա տայիրէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

27 Թշրինի եվվել 1300

2—3

VICHY

ՎԻՇԻ

ՎԻՇԻ–ՌԻՆ, Փարէզ 8, Պուլվար Մոնմարթր։

GRANDE GRILE։— Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լեարդի և փայծաղի խըցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար և այլն։

HOPITAL։— Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, սխորժակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացում, անեղութիւն։

CÉLESTINS։— Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական ուռում և միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուց – միզական (Ալբումինուրի)։

HAUTERIVE։— Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, ուռում, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, սպիտակուց–միզական։

Ազբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերու քարտիլին վրայ։

Պոլսոյ ամէն դեղագործաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի։

GRANDS MAGASINS DU
Printemps
NOUVEAUTÉS
PARIS

Vient de Paraître

le magnifique Catalogue général illustré, contenant plus de 450 Gravures des nouveaux Modèles pour la Saison

Hiver 1884-85

Envoi gratis et franco sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés FRANCO, les échantillons de tous les tissus composant les immenses assortiments du Printemps.

Expéditions dans tous les Pays du Monde.

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ դէմ Անթլոյ, Կ. Պոլսոյ և Օրեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Անգլիա	2,000	Լէբանոն	4,500
Աղջամուտ	3,000	Մարսէյլ	4,300
Ամերիկա	1,300	Մարսիլիա	2,500
Գասսանս	3,500	Միլս	2,000
Գլասգով	2,200	Նէրս	2,000
Դրամա	2,000	Օթէլլո	3,000
Դէլոս	2,600	Օրլանտս	3,000
Գալիքսս	2,500	Օդրանդ	4,500
Գամէս	2,400	Օդդս	2,000
Գադս	2,000	Բասիլիք	4,200
Գօսմ	2,700	Բալերմ	3,200
Տիսս	2,500	Բասդէր	4,700
Տօմինս	4,800	Բէրդս	2,800
Տրարբ	2,600	Բիարիթ	4,400
Իրադս	2,600	Բիանսոս	3,200
Ֆալքօն	800	Ռոյլ	3,000
Ֆիսս	4,700	Ռամնս	5,500
Ֆլամինկ	4,600	Ռամէս	3,500
Կարիէս	5,500	Սալէրնս	4,000
Կիրանս	2,200	Սաբինս	2,000
Կօզս	4,800	Սիլվիս	2,000
Կրօսնս	2,200	Սօրէնդս	4,300
Հանկս		Թասսս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռիլլն	3,000
Հիսալկս	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպերդ	1,200	Թօլէսս	2,800
Ճիսս	2,300	Բամնս	3,600
Քէլսս	2,000	Նէսսս	3,600
Քօնիս	2,200	Զէպրա	1,000
Լէս	2,000	Զէրս	140

Սէրնոս չոգենաւը, նաւապետ Մանի Անդ իայէն ասա եկաւ ընդհանուր վաճառքով և իւր բեռն պարպելէ յետոյ Օտէսա պիտի ուղղուի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԼՑՏԷՐԻԲ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միւլէթ խան Ղալաթիա

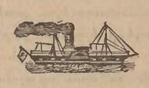

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Որ ամէն տարի մ'անգամ կը բանէր Լիվերբուլի և Մէնչեսթրայի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մարոքքո	2,500
Ամերիկա	3,000	Նանթ	2,500
Պոռնիա	4,600	Բոմպեյ	5,000
Պանթալիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալպէք	2,500	Բալտիքա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիդոն	4,600
Բաղալընիա	4,700	Սարսկօսա	3,000
Շեխպուրկ	2,000	Սամսրիա	3,000
Տէմերարա	2,500	Սիամ	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիքա	3,000
Քիւսար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Վարանտ	3,000		

Տէմերէրա չոգենաւը, նաւապետ Ճօնէս, Լիվերբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակալ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալվ
փապա խան Ղալաթիա

ՖՐԼՑՏԷՐԻԲ ՀԻԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանէր Լիվերբուլէ և Աբերտիլէյ մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալիերիան	2500	Ֆալսինեան	3700
Ալղարեան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անտոլուզեան	2500	Ֆլորիան	3700
Սիլեզեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իսիրեան	5500
Պանորամեան	6000	Իսպրեան	5500
Պուլկարեան	6000	Լեսպեան	2200
Քասթելեան	800	Լիկուրեան	2500
Սպրթենեան	2000	Լիսպան	800
Տուրրոյ	700	Օրոթոյ	700
Իշիրշին	3700	Բէլսիան	3800
Ֆրանսիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆրանկոնիան	3700	Վիրջինեան	6800

Ալլանսիան չոգենաւը, նաւապետ Քրիսթիան անոյշ 14ին երկուշաբթի օր Լիվերբուլէն ասա կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեղեր, Պարոնայք Ֆրէա, Էյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներնէ։

Կ. Պոլիս, Լուսաբար Լամբոնդէն.
Զմիւռնիա, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մալտա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորդատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ և ընկ.

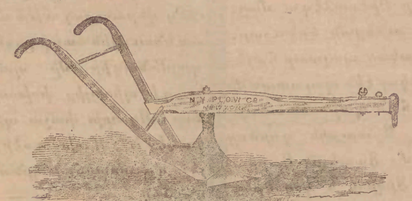

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլէն և Բորդոյ երթալիք յառաջիկայ չոգենաւն է Մէնդէլ որ Նոյեմ. 10ին երեկոյեան ժամ 4ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ չոգենաւն է Մէոքրէ, որ հոկտ. 28ին պիտի մեկնի։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղէրի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՊԻԹ ԲԼՊՈՒԼ
Մահմանէ փողոց, թիւ 141

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէնչեսթրայէն և Օրեսայի դէմ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ալա Սոֆիա	3,000	Պրքս
Աթարատ	2,500	Ռոճրս
Ադրատիա	2,500	Քրուիքշանք
Լատոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բուսկիան	2,800	Ֆոթրրճիլ

Ապրիլ Սեպտ. չոգենաւը Լիվերբուլէն ասա եկաւ։

Ընկերութիւնս ստիպուած դնելով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ և Մէնչեսթրայի դէմ կանոնաւորապէս բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քասթրուս	4200	Օսպրիա	3000
Ֆերոս	4000	Նէրթիա	3000
Օսմանիի	4000	Բէրա	3000
Սէսսորիա	3250	Ագլանդիք	1700
Թիպս	3250	Լոդիս	800
Մակասար	3250	Օրնտա	800
Մարիսթիս	3250	Սեսիլ	700

Սէսսորիա անոյշ 27ին Լիվերբուլէն ասա կը սպասուի։

Վերոյիշեալ չոգենաւք ջերեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյսանըզգ փողոց, Պոլիս

Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ
ՋԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվերբուլ

Ս. Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկեան Վաճառատան մէջ կը ծախուին Ամերիկայի Երկրագործական գործիքներ։ Զանազան տեսակ Ակօրներ, Մարագորեն վար տուող գործիք, մեծ և փոքր։ Ցորեն մաղելու գործիք մեծ և փոքր։ Գէնդէ։ ու խոտ ջարդող գործիք։ Զանազան գործիքներ բանեցնելու համար ձիով դարձող մեքենայ։ Պարտէզի գործիքներ։ Հրդեհի փողր ջրհան և այլ զանազան Ամերիկայի ջրհաններ։ Ալլ և այլ պտղոց ջուրերը հանելու գործիք։ Ձիերու և արջառաց կերը մանրելու աղօրիք, և այլն, և այլն։

Ամերիկեան Վաճառատուն ի Ղալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔԱՆԹԱՅԼ
Լոնդրայի և Էդինբուրկի ապահովութեան ընկերութիւն

	Ամբողջ
Արտաքին գրամագլուխ	3,000,000
Բաժանորդագրեալ գրամագլուխ	2,500,000
Վճարեալ »	625,000
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահանութեանց դէմ	1,592,235
Կեանքի պատահանութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,841,194
	6,058,429
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	1,186,865
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	551,307
	1,738,172

NORTHERN
Assurance company
ՆՕՐԹՀԷՐՆ
Լոնդրայի և Էդինբուրկի ապահովութեան ընկերութիւն

	Ամբողջ
Բաժանորդագրեալ գրամագլուխ	3,000,000
Վճարեալ »	300,000
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահանութեանց դէմ	811,871
Կեանքի պատահանութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,778,300
	2,890,171
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	520,206
Կեանքի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	251,572
	771,778

Ստորագրեալն իւր բաղմամեայ յաջախորդաց և գաղաբիս ընդհանուր յարդոյ հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ թիզն վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուի, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանէ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բարկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումի մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելիագոյն Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծ նուէրներ տալ։

Ապահովութիւն բռնողներու իրաւունք ներկայացնել։

Գրեթէ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք հրդեհի դէմ, Ֆրանսիոյ, Բելգիոյ, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մեծակոյտ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Մովային ապահովութեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալս, շրջենաւերու և առագաստանաւերու մէջ ի վառանչներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմանների ապահովելու իշխանութիւն ստացած է ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Կալաթա, Քամիսիոն խանի անկիւնը երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն, առ.

Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակատար յինէլ Ընկերութեանց
ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԷՐՈԲԵԱՆ

ԻՏԱԼԻԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐԸ
1884 Հոկտեմբեր 1 Երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԿՂԶԻԲ

ՕՐԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ
Կղզիներէն Կամուրջ

Ժ. Վ.
1 45 Մեծ Կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գրնալը
1 45 Բէնտիք Գարթալ Մեծ Կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գրնալը
(Մեծ Կղզիէն ժամը 2 30ին)
8 — Բէնտիք Գարթալ Մեծ Կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գրնալը
(Մեծ Կղզիէն ժամը 8 45ին)

Կամուրջէն Կղզիները

3 45 Գրնալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ Կղզի Գարթալ Բէնտիք
9 45 Գրնալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ Կղզի Գարթալ Բէնտիք
10 45 Գրնալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ Կղզի

ԿԻԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐը

Կղզիներէն Կամուրջ

1 — Մեծ Կղզի Հէյպէլի
1 45 Բէնտիք Գարթալ Մեծ Կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գրնալը
8 45 Բէնտիք Գարթալ Մեծ Կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գրնալը Գատրգիւղ
(Մեծ Կղզիէն ժամը 9ին)

Կամուրջէն Կղզիները

3 45 Գատրգիւղ Գրնալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ Կղզի Գարթալ Բէնտիք
9 45 Գրնալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ Կղզի Գարթալ Բէնտիք
11 — Հէյպէլի Մեծ Կղզի

ՄԱԳՐԻ–ԳԻՒՂ

ՕՐԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ
Մագրիգիւղէն

Ժ. Վ. Առաւօտ
2 — Մագրիգիւղ Սամաթիա

Կամուրջէն

Իրիկուն

11 — Սամաթիա Մագրիգիւղ

ԿԻԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐը
Մագրիգիւղէն Կամուրջ

Ժ. Վ. Առաւօտ
2 — Մագրիգիւղ Սամաթիա

Կամուրջէն

Իրիկուն

11 — Սամաթիա Մագրիգիւղ

ՀԱՅՏԱՐ–ԲԱՇԱ

ԻԶՄԻՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՐԵՐՈՆ ՅԱՐՄԱՐԵԱԼ

ՕՐԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ

Կամուրջէն

2 —	Իզմիտ գացող կառախումբ	Թ.	2
3 55	Հէրէկէ »	»	4
7 40	Իզմիտ »	»	6
10 25	Կէյպիզէ »	»	8
11 20	Բէնտիք »	»	10

Հայտար բաշալէն

1 40	Բէնտիքէն եկող կառախումբ	Թ.	2
2 40	Կէյպիզէն »	»	3
4 40	Իզմիտէն »	»	5
8 25	Առանց յարմարելու (1)		
11 45	Իզմիտէն եկող	»	7

ԳԱՏԸ–ԳԻՒՂ

ՕՐԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ Կամուրջէն Գատրգիւղէն		ԿԻԻՐԱԿԻ ԸՆԹԱՑՔ Կամուրջէն Գատրգիւղէն	
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
1 15	1 15	1 30	1 30
2 —	2 —	2 30	2 30
2 45	2 45	3 30	3 30
3 30	3 30	4 30	4 30
4 30	4 30	5 45	5 45
5 30	5 30	9 —	9 —
8 30	8 30	10 —	10 —
9 30	9 10	11 —	11 —
10 —	10 —	12 —	12 —
10 45	10 30		
11 30	11 20		
12 —	12 —		

Գատրգիւղի շոգենաւք ի Հարիին պիտի հանդիպին Հայտար բաշա։

(1) Կիւրակէ և ուրբաթ օրերը Ժամը 9 45ին։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՋԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ 20 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1884, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՋԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԱՆ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 18	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 11
Գում–գապու	6 28	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 —	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 22
Եէնի–գապու	6 32		7 57		8 58			10 34	10 53	11 32	12 04	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38		6 26
Տաղուտ փաշա	6 35		8 —					10 37	10 56	11 35	12 07	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33		5 41		6 29
Սամսթիա	6 40		8 6		9 4			10 42	11 4	11 40	12 12	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46		6 34
Եէսիլ–գուլէ	6 45	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 4	10 46	11 4	11 45	12 15	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 39
Մագրիգիւղ	6 56	8 —	8 24		9 22			10 58		11 58			2 11	3 9		4 21		5 22		6 16	6 50
Ա.–Պիէֆանոս		8 14	8 34		9 32			11 8		12 9			2 21			4 31		5 32		6 28	
Քիւչիւք Զէքմէճէ		8 25								12 18										6 37	

ՔԻՒՉԻՒՔ–ՋԷՔՄԷՃԷԻՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԱՆ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	1
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Զէքմէճէ			7 34									1 24								6 38	
Ա.–Պիէֆանոս			7 45		8 44		9 38			11 20		1 34		2 33				4 48	5 39	6 54	
Մագրիգիւղ	6 33	7 24	7 57		8 55		9 49			11 31		1 45		2 44	3 20			4 59	5 50	7 5	
Եէսիլ–գուլէ	6 46	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 42	11 42	11 44	12 48	1 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 14	6 4	6 38	7 26
Սամսթիա	6 50	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41		10 46	11 46	11 48	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12		5 19	6 8	6 42	
Տաղուտ փաշա	6 55	7 46		8 [illegible]		9 46		10 21	11 21	11 53	12 57		2 33	3 6	3 42	4 17		5 24	6 13	6 47	
Եէնի–գապու	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49		10 24	11 24	11 56	1 —	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20		5 28	6 16	6 50	
Գում–գապու	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 01	1 5	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 21	6 54	7 40
Կ. Պոլիս	7 12	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 30	7 03	7 50

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մագրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ։

Ի· —կը ծանուցուի, թէ օտար արծաթի դրամոց գործածութիւնը կայսերական կառավարութեան կողմանէ արգիլեալ լինելով Իտալիէ—Մոնսենիսի տոմսավաճառաց չպիտի առնուն կամ տան զայն. և որովհետև դրամ մանրելու պարագ չունին նոքա, ուստի ուղեւորք պարտին կանխաւ պատրաստել շոգենաւուն վարձքն, որպէս զի ժամավաճառ չլինին։

Կամիջի և նաւատանդստի գործակալք տոմսերը պիտի հաւաքեն առնուն. խստիւ արգիլեալ է նոցա՝ տոմսի տեղ դրամ ընդունիլ. այս արգիլքին հակառակ վարուողներ ծանրապէս պատասխանատու են. ուստի կը ընդդրուի, որ կամիջին ուղեւորք կամիջին վրայ, և Գատրգիւղէն ուղեւորք Գատրգիւղի նաւատանդի վրայ, իսկ ուրիշ նաւատանդիսներէ շոգենաւ մտնողները շոգենաւուց մէջ տոմս առնուն։

Երեկոյները կամիջին ժամը 9.45ին, Մեծ Կղզեաց, և ժամը 11.30 և 12ին Գատրգիւղի համար եկող շոգենաւուց մէջ չպիտի ընդունուին լաստանման բեռներ, մեծ մոռուվիներ, երկաթասանդեակ ամբոններ, և այլն որ նեղութիւն կուտան ուղեւորաց։

Օդը մթագատ եղած ժամանակ, ամէն շոգենաւ վտանգէ զգուշանալու համար, պիտի դադար առնու, ուր գտնուած տեղը։ Այսպէս եթէ փոթորկի պատճառաւ շոգենաւք չկարացին իրենց որոշեալ ընթացքն, իւրաքանչիւր գանգատելու իրաւունք չպիտի ունենան։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ